

projekt
ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W GDAŃSKU
I REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W BYDGOSZCZY
z dnia
zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych
dla obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009

Na podstawie art. 28 ust. 8 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2021 r., poz. 1098, 1718, z 2022 poz. 84) zarządza się, co następuje:

§ 1. W zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 31 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009 (Dz. Urz. Woj. Pom. poz. 1161, Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. poz. 1183):

załącznik nr 4 otrzymuje brzmienie określone w załączniku nr 1 do niniejszego zarządzenia;

załącznik nr 5 otrzymuje brzmienie określone w załączniku nr 2 do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Projekt

Załącznik nr 1 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku
i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
z dnia.....
zmieniającego zarządzenie w sprawie
ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru
Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009

Cele działań ochronnych

Lp.	Przedmiot ochrony	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
1.	A021 Bąk <i>Botaurus stellaris</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 52 samców.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 1740 ha, w postaci zbiorników wodnych z występującą na co najmniej 30 % powierzchni gęstą i wysoką roślinnością szuwarową.
2.	A022 Bączek <i>Ixobrychus minutus</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 6 samców.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 600 ha, w postaci zbiorników wodnych, na których występują fragmenty z roślinnością (trzcina, pałka itp.) o naturalnie zróżnicowanej strukturze przestrzennej (nieciągłości w pokryciu, oczka wodne itp.) ze średnią szerokością pasa roślinności min. 15 m.
3.	A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 12 par.
		Siedlisko	Zachowanie w obszarze powierzchni co najmniej 100km ² potencjalnych siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku, w postaci drzewostanu liściastego lub mieszanego w wieku powyżej 70 lat, z co najmniej 1 ocienionym drzewem liściastym (dąb, buk, olcha) lub drzewem iglastym o rozłożystych koronach (sosna, jodła), przypadającym na 1 ha, lub drzewostanu liściastego lub mieszanego w wieku powyżej 90 lat i pierśnicy powyżej 60 cm ze śródleśnymi wilgotnymi polanami, położonych w dolinie rzecznej lub/i w pobliżu, tj. do 2 km od kompleksów stawów rybnych, starorzeczy, jezior, podmokłych łąk, bagien, otwartych torfowisk.
4.	A031 Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 225 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 60 000 ha, w postaci mozaiki pól, łąk, pastwisk, zadrzewień i rozproszonej zabudowy wiejskiej.
5.		Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 1 pary.

Projekt

Lp.	Przedmiot ochrony	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
	A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i> (populacja lęgowa)	Siedlisko	Utrzymanie obecności siedlisk umożliwiających występowanie gatunku w obszarze, w postaci zbiorników o powierzchni co najmniej około 10ha, z bogatą roślinnością wynurzoną i podwodną, położonych w otoczeniu lasów lub zakrzaczeń.
6.	A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i> (populacja migrująca)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 220 osobników.
		Siedlisko	Identyfikacja noclegowisk i żerowisk gatunku w obszarze. Weryfikacja celu ochrony nastąpi po uzupełnieniu stanu wiedzy na temat populacji migrującej gatunku w całym obszarze.
7.	A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i> (populacja zimująca)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 104 osobników.
		Siedlisko	Utrzymanie zimowisk- tj. zbiorników o powierzchni powyżej 10 ha, w tym: fragmenty rzeki Wdy (jezioro Somińskie; j. Schodno i Wda do Loryńca; j. Radolne; j. Gołuń; j. Wdzydze; j. Krąg; j. Niedackie; j. Wieckie k. Wiecka – łączna powierzchnia jezior – 2217 ha).
8.	A060 Podgorzałka <i>Aythya nyroca</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 1 pary.
		Siedlisko	Utrzymanie obecności 10 ha siedlisk umożliwiających występowanie gatunku w obszarze, w postaci zbiorników z dobrze rozwiniętą roślinnością, taką jak: rogatek, wywłócznik, włosiennicznik, różne gatunki rdestnic, grązele i grzybienie oraz z obfitością szuwaru.
9.	A072 Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 11 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania potencjalnych siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 12 000 ha, w postaci dużych kompleksów leśnych z fragmentami drzewostanów mieszanych lub liściastych o powierzchni 10-20 ha w wieku powyżej 70 lat, z obecnością niewielkich śródleśnych powierzchni otwartych lub w pobliżu granicy lasu z terenami otwartymi.
10.	A073 Kania czarna <i>Milvus migrans</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 4 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania potencjalnych siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 10 000 ha, w postaci drzewostanu sosnowego, mieszanego lub liściastego w wieku co najmniej 100 lat, graniczącego ze zbiornikami lub rzekami.
11.	A074 Kania ruda <i>Milvus milvus</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 15 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 10 000 ha, w postaci drzewostanu sosnowego, mieszanego lub liściastego w wieku co najmniej 100 lat.
12.	A075 Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 15 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 30 000 ha, w postaci drzewostanu w wieku co najmniej 140 lat (sosna) lub 80 lat (olsza), zróżnicowanego wiekowo i przestrzennie, z występującymi w promieniu 5 km terenami otwartymi, zbiornikami wodnymi, dolinami rzecznyymi, wilgotnymi łąkami.
13.	A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 104 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 2600 ha, w postaci zbiorników o powierzchni powyżej 10 ha z pasami roślinności nadbrzeżnej szerokości

Projekt

Lp.	Przedmiot ochrony	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
			co najmniej 10 m, torfowiska niskie i przejściowe, podmokłe łąki o wielkości 50-100 ha, w pobliżu terenów otwartych użytkowanych rolniczo z niewielkimi obszarami zabudowy oraz śródpolnych oczek wodnych.
14.	A094 Rybołów <i>Pandion haliaetus</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Weryfikacja występowania gatunku w obszarze.
		Siedlisko	Weryfikacja siedlisk lęgowych gatunku w obszarze. Utrzymanie powierzchni 100km ² potencjalnych żerowisk gatunku tj. jezior eutroficznych lub mezotroficznych, szerokich rzek o spokojnym nurcie.
15.	A122 Derkacz <i>Crex crex</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 69 samców.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 3100 ha, w postaci ekstensywnie użytkowanych łąk, turzycowisk, pastwisk, użytków zielonych, nieużytków z sukcesją, rozległych ugorów.
16.	A127 Żuraw <i>Grus grus</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 613 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 5 100 ha, w postaci terenów podmokłych o ograniczonej możliwości penetracji przez drapieżniki: śródleśne mokradła, zabagnione doliny rzeczne, brzegi zbiorników, olsy, łągi, torfowiska, śródpolne oczka wodne itp.
17.	A127 Żuraw <i>Grus grus</i> (populacja migrująca)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 1800 osobników.
		Siedlisko	Utrzymanie 3 noclegowisk w stanie właściwym(FV) (zbiorniki wodne o wielkości ponad 10 ha, przynajmniej częściowo bardzo płytkie- projektowany rezerwat Jezioro Lipno, wypłycenia nad jeziorem Krag, jezioro Udzierz, łącznie 212 ha).
18.	A193 Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 3 par.
		Siedlisko	Zwiększenie dostępności siedlisk lęgowych poprzez odtworzenie otwartego charakteru istniejących wysp lub stworzenie siedlisk zastępczych na powierzchni co najmniej 200 m ² (dotyczy województwa kujawsko-pomorskiego). Utrzymanie dogodnych miejsc lęgowych w województwie pomorskim: jez. Udzierz, Okunie k. Kłęczna i tereny podmokłe Pceń k. Zapcenia.
19.	A196 Rybitwa białowąsa <i>Chlidonias hybrida</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 5 par.
		Siedlisko	Zachowanie warunków umożliwiających występowanie populacji i jej żerowisk w kolonii nad jeziorem Udzierz.
20.	A197 Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 30 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 200 ha, w postaci zbiorników z dogodnymi miejscami do założenia gniazda, w szczególności: roślinnością pływającą, podtopionymi kępami turzyc, wykoszona roślinnością wodną, opuszczonymi gniazdami perkozów, itp.
21.		Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 5 par.

Projekt

Lp.	Przedmiot ochrony	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
	A215 Puchacz <i>Bubo bubo</i> (populacja osiadła)	Siedlisko	Utrzymanie odpowiedniej struktury siedlisk lęgowych poprzez pozostawianie wykrotów i przewróconych drzew w miejscach gniazdowania lub regularnego przebywania puchacza (strefach i miejscach określonych na podstawie prowadzonych przez RDOŚ badań lub zgłoszeń innych podmiotów zweryfikowanych przez RDOŚ). Utrzymanie powierzchni 10 km ² potencjalnych siedlisk lęgowych gatunku tj. olsy i łągi w wieku powyżej 70 lat z licznymi kępami oraz wysepkami, prześwietlone bory na terenach pagórkowatych, rozległe, częściowo zalesione torfowiska, stare drzewostany borowe lub mieszane z gniazdami ptaków szponiastych lub bociana czarnego, położone zawsze w pobliżu terenów otwartych.
22.	A223 Włochatka <i>Aegolius funereus</i> (populacja osiadła)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 63 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 27 000 ha, w postaci płatów o powierzchni ponad 100 ha, średnim wieku drzewostanu ponad 120 lat, drzewostany sosnowo-świerkowe, świerkowe, jodłowe, jodłowo-bukowe i bukowo-jodłowe, ewentualnie sosnowe z min. 10% udziałem świerka lub z dobrze rozwiniętym podrostem/podszycem świerkowym lub jodłowym, obecność w płacie siedliska (lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie) obszarów podmokłych (bagien, torfowisk), cieków wodnych, zrębów, halizn, upraw, młodników.
23.	A224 Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 564 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 90 000 ha, w postaci rozległych, suchych i świeżych (niepodmokłych) nizinnych puszczańskich borów o powierzchni powyżej 100 km ² obfitujących w otwarte środowiska wewnątrz kompleksów: polany, zręby z pojedynczymi drzewami, uprawy do 5 lat.
24.	A229 Zimorodek <i>Alcedo atthis</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 162 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na długości co najmniej 160km linii brzegowej cieków o charakterze naturalnym lub zbiorników, ze skarpami o wysokości co najmniej 1,5 m ponad średni stan wody wczesnoletniej, z zadrzewionymi brzegami na długości co najmniej 80 % odcinków.
25.	A236 Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i> (populacja osiadła)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 377 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 37 000 ha, w postaci płatów o powierzchni ponad 300 ha i średnim wieku drzewostanu ponad 90 lat.
26.	A246 Lerka <i>Lullula arborea</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 1600 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 9 000 ha, w postaci płatów o powierzchni powyżej 5 ha zrębów zupełnych, halizn, płazowizn lub 2-6 letnich upraw sosnowych, a także pasów przeciwpożarowych, wiatrowałów itp. na suchym,

Projekt

Lp.	Przedmiot ochrony	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
			piaszczystym siedlisku, przylegających do ściany drzewostanu co najmniej w IV klasie wieku, wraz z tym drzewostanem.
27.	A004 Perkozek <i>Tachybaptus ruficollis</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 80 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 280 ha tj. zbiorników o charakterze sztucznym lub naturalnym, o powierzchni 1-15 ha o stałym lustrze wody z roślinnością pływającą, W co najmniej 10% powierzchni występuje gęsta i wysoka roślinność szuwarowa (szuwar trzcinowy, pałkowy, turzycowy oczeretowy, kłociowy). Akwenty pod niewielką antropopresją wyłączone spod zabudowy rekreacyjnej i mieszkaniowej.
28.	A005 Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 691 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 3 600 ha, w postaci zbiorników wodnych z pasami trzcin lub innej roślinności wynurzonej o powierzchni lustra wody powyżej 1 ha.
29.	A028 Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 178 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) 2 kolonii: na wyspach Jeziora Somińskiego (mieszana z kormoranem), w niewielkim lasku na północno-zachodnim skraju miejscowości Osiek.
30.	A036 Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 252 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 3 600ha, w postaci zbiorników wodnych z dobrze rozwiniętą roślinnością szuwarową.
31.	A036 Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i> (populacja zimująca)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 120 osobników.
		Siedlisko	Utrzymanie siedlisk, tj. zbiorników powyżej 10 ha, przynajmniej częściowo wypłyconych, posiadających pasy roślinności wynurzonej, fragmenty rzeki Wdy (jezioro Somińskie; j. Wieckie k. Śluzy; j. Fiszewo; jeziora: Wyrównno, Osty, Bielawy; j. Schodno i Wda do Loryńca; j. Radolne; j. Gołun; j. Wdzydze; j. Wiele; j. Krąg; j. Niedackie; j. Kałębie; j. Ocypel; j. Wieckie k. Wiecka; j. Śpierzewnik).
32.	A043 Gęgawa <i>Anser anser</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 200 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 2 000 ha tj. akwenów o charakterze sztucznym lub naturalnym o stałym lustrze wody z roślinnością pływającą, zajmujący obszar powyżej 15 ha. W co najmniej 10-15 % powierzchni występuje gęsta i wysoka roślinność szuwarowa (szuwar trzcinowy, pałkowy, turzycowy oczeretowy, kłociowy). Akwenty pod niewielką antropopresją.
33.	A051 Krakwa <i>Anas strepera</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 82 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 1 500 ha tj. akwenów o charakterze sztucznym lub naturalnym o stałym lustrze wody z pasem roślinności

Projekt

Lp.	Przedmiot ochrony	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
			przybrzeżnej, bądź zagłębień śródląkowych lub śródpolnych ze stale stagnującą wodą. Akweny pod niewielką antropopresją, wyłączone spod zabudowy rekreacyjnej i mieszkaniowej.
34.	A052 Cyraneczka <i>Anas crecca</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 86 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 1 500 ha tj. zbiorników o charakterze sztucznym lub naturalnym o stałym lustrze wody z pasem roślinności przybrzeżnej. Akweny pod niewielką antropopresją, wyłączone spod zabudowy rekreacyjnej i mieszkaniowej.
35.	A055 Cyranka <i>Anas querquedula</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 14 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 1 000 ha tj. niewielkich jezior, starorzeczy lub stałych podmokłych zagłębień w obrębie ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk, tereny pod niewielką antropopresją, wyłączone spod zabudowy rekreacyjnej i mieszkaniowej.
36.	A067 Gągoł <i>Bucephala clangula</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 273 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 3 000ha, w postaci zbiorników i cieków oligo- i mezotroficznym zlokalizowanych w otoczeniu lub bliskim sąsiedztwie lasów, borów albo zadrzewień lęgowych, w których występują starsze, zwłaszcza ponad 120-letnie drzewa, wraz z przylegającymi drzewostanami.
37.	A069 Szlachar <i>Mergus serrator</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Nie dotyczy- od co najmniej 10 lat brak potwierdzonych informacji o gniazdowaniu tego gatunku (stan na 2012 r.).
		Siedlisko	Utrzymanie obecności siedlisk umożliwiających występowanie gatunku w obszarze, w postaci dużych, czystych jezior mezotroficznym z wyspami i skąpo rozwiniętą roślinnością przybrzeżną, położonych w otoczeniu lasów.
38.	A070 Nurogęś <i>Mergus merganser</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 103par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 3 000ha, w postaci zbiorników i cieków oligo- i mezotroficznym zlokalizowanych w otoczeniu lub bliskim sąsiedztwie lasów, borów albo zadrzewień lęgowych, w których występują starsze, zwłaszcza ponad 120-letnie drzewa, wraz z przylegającymi drzewostanami.
39.	A118 Wodnik <i>Rallus aquaticus</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 290 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 750ha, w postaci zbiorników z dobrze rozwiniętą i gęstą strefą roślinności szuwarowej oraz płyciznami do 30 cm wody, torfowisk niskich, zabagnionych fragmentów dolin rzecznych.
40.	A123 Kokoszka <i>Gallinula chloropus</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 97 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 750ha, w postaci zbiorników wodnych z dobrze rozwiniętą i gęstą strefą roślinności szuwarowej.

Projekt

Lp.	Przedmiot ochrony	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
41.	A153 Kszyk <i>Gallinago gallinago</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 160 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 1500 ha, w postaci torfowisk, łąk zalewowych dolinach rzek, turzycowisk, luźnych trzcinowisk, śródpolnych i śródleśnych bagien.
42.	A165 Samotnik <i>Tringa ochropus</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 225 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 2000 ha, w postaci podmokłych i zabagnionych lasów olsowych i łągów w dolinach rzecznych i na terenach zalewowych ze starorzeczami, zabagnionych brzegów zbiorników, śródleśnych zbiorników i wolno płynących cieków w otoczeniu borów.
43.	A168 Brodziec piskliwy <i>Actitis hypoleucos</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 24 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku tj. odcinki cieków o długości min. 1 km, o szerokości co najmniej 7 m, o charakterze naturalnym, wolno płynące bądź ze spowolnieniami nurtu, nieuregulowane, o brzegach piaszczystych, kamienistych bądź mulistych, brak budowli hydrotechnicznych na długości min. 2 km powyżej odcinka, bądź mające podobny charakter obrzeża wód stojących o długości min. 500 m, ograniczone wykorzystanie rekreacyjne w sezonie lęgowym, na odcinkach o długości łącznie co najmniej 20 km.
44.	A207 Siniak <i>Columba oenas</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 150 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 30 000 ha, w postaci drzewostanu w wieku co najmniej 100 lat, z udziałem buka oraz starodrzewu sosnowego w wieku powyżej 120 lat z dziuplami dzięcioła czarnego.
45.	A232 Dudek <i>Upupa epops</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 130 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 42 500 ha, w postaci mozaiki pól, łąk, pastwisk, zadrzewień i rozproszonej zabudowy wiejskiej.
46.	A261 Pliszka górska <i>Motacilla cinerea</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 62 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 2000 ha, w postaci cieków o charakterze naturalnym z piaszczystymi, kamienistymi lub mulistymi brzegami.
47.	A391 Kormoran czarny <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i> (populacja lęgowa)	Populacja	Utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 432 par.
		Siedlisko	Utrzymanie właściwego stanu (FV) kolonii lęgowej na wyspach na Jez. Somińskim.

Projekt

Załącznik nr 2 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku
i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
z dnia.....
zmieniającego zarządzenie w sprawie
ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru
Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009

Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania.

Przedmiot ochrony	Działania ochronne	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie ¹⁾
A021 Bąk <i>Botaurus stellaris</i> (populacja lęgowa) ²⁾	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i> Zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych poprzez zachowanie szuwarów w rejonach występowania gatunku.	Województwo pomorskie: gmina Brusy: tereny podmokłe w północnej części m. Broda, J. Somińskie, Jezioro Wielkie Młosino, gmina Chojnice: południowa część Jeziora Śpiewnik, gmina Czersk: Jezioro Wieckie, gmina Dziemiany: Jezioro Osty (część zachodnia), gmina Kaliska: Jezioro Trzechowskie (Czechowskie), tereny podmokłe na	Właściciel lub użytkownik nieruchomości na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa zarządca nieruchomości w związku z wykonaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska, na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów, na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000,

¹⁾ Działania wykonywane w ramach posiadanych kompetencji.

²⁾ Typ populacji określono na podstawie Standardowego Formularza Danych dla obszaru Bory Tucholskie PLB220009 (SDF) - data aktualizacji 2022-01.

Projekt

		<p>północny - wschód od m. Czarna Woda (łąki Podlesie i okolice Jeziora Błaszczki),</p> <p>gmina Karsin: tereny podmokłe przy Wdzie koło miejscowości Bąk Wybudowanie, tereny podmokłe na północny-wschód od Karsina (miedzy miejscowościami Karsin i Cisewie),</p> <p>gmina Kościerzyna: Jezioro Chądzie,</p> <p>gmina Lipnica: tereny podmokłe Pceń k. Zapcenia, tereny podmokłe na północ od m. Smołdziny,</p> <p>gmina Lipusz: Jezioro Osty (część wschodnia),</p> <p>gmina Lubichowo: Jezioro Wielki Ocypel, tereny podmokłe na północ od miejscowości Ocypel,</p> <p>gmina Osiek: Jezioro Kałębie Jezioro Udzierz, Jezioro Słone (pn. część), Jezioro Czarne (pd. część),</p> <p>gmina Stara Kiszewa: Jezioro Chądzie, Jezioro Grzybno na zachód od m. Grzybno, Jezioro Krąg,</p> <p>gmina Studzienice: J. Somińskie,</p> <p>gmina Zblewo: Jezioro Niedackie, Jezioro Ostrowite</p> <p>oraz siedliska lęgowe gatunku wykazane w trakcie procedury oceny oddziaływania na środowisko lub w</p>	<p>gminy: Kościerzyna, Lipusz, Dziemiany, Karsin, Stara Kiszewa, Studzienice, Lipnica, Parchowo, Bytów, Czarna Woda, Kaliska, Zblewo, Lubichowo, Osieczna, Osiek, Skórcz (gmina miejska i wiejska), Smętowo Graniczne, Brusy, Konarzyny, Czersk, Chojnice,</p> <p>starostwa powiatowe w: Kościerzynie, Bytowie, Starogardzie Gdańskim, Chojnicach, RDOŚ w Gdańsku,</p> <p>właściwe terytorialnie jednostki organizacyjne Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie</p>
--	--	---	--

Projekt

		trakcie procedury w trybie art. 6.3 Dyrektywy Siedliskowej lub wykazane w trakcie prowadzonych badań	
	<i>Działania dotyczące monitoringu³⁾ stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej - liczenie odzywających się samców co 3 lata, 3-4 krotnie w sezonie lęgowym (w okresie IV - V). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.	5-6 powierzchni kontrolnych po 100-200 km ² każda, w rejonach występowania gatunku i na potencjalnych terenach lęgowych	RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A022	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
Bączek <i>Ixobrychus minutus</i> (populacja lęgowa)	Zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych poprzez zachowanie szuwarów w rejonach występowania gatunku.	Województwo pomorskie: znane rejony występowania gatunku: tereny nad Wdą - na pn. od m. Osowo Leśne (gm. Lubichowo), Jezioro Kałębnie (gm. Osiek) oraz siedliska lęgowe gatunku wykazane w trakcie procedury oceny oddziaływania na środowisko lub w trakcie procedury w trybie art. 6.3 Dyrektywy Siedliskowej lub	Właściciel lub użytkownik nieruchomości na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa zarządca nieruchomości w związku z wykonaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska, na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów, na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000,

³⁾ Zgodnie z metodyką przyjętą do celów monitoringu, o którym mowa w art. 112 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, prowadzonego przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Projekt

		wykazane w trakcie prowadzonych badań	gminy Kościerzyna, Lipusz, Dziemiany, Karsin, Stara Kiszewa, Studzienice, Lipnica, Parchowo, Bytów, Czarna Woda, Kaliska, Zblewo, Lubichowo, Osieczna, Osiek, Skórcz (gmina miejska i wiejska), Smętowo Graniczne, Brusy, Konarzyny, Czersk, Chojnice, starostwa powiatowe w Kościerzynie, Bytowie, Starogardzie Gdańskim, Chojnicach, RDOŚ w Gdańsku, właściwe terytorialnie jednostki organizacyjne Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie
<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>			
	Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej - liczenie odżywiających się samców co 3 lata, 4 razy w sezonie lęgowym (2 kontrole - 15 maja–5 czerwca, 2 kontrole - 15 czerwca–31 lipca). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu 3 lat po aktualizacji stanu wiedzy o stanowiskach lęgowych gatunku.	5-6 powierzchni kontrolnych po 100-200 km ² każda, w rejonach występowania gatunku i na potencjalnych terenach lęgowych	RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy
<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>			
Nie planuje się.			
A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Działanie obligatoryjne: utrzymanie odpowiedniej struktury żerowisk poprzez:	Łąki śródleśne na terenie obszaru Natura 2000 w granicach woj.	Zarządca, właściciel lub użytkownik nieruchomości

Projekt

(populacja lęgowa)	a) zachowanie siedlisk gatunku położonych na trwałych użytkach zielonych, b) ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych.	pomorskiego, poza rezerwatami przyrody	
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej – liczenie zajętych rewirów i kontrola stref ochronnych nie rzadziej niż co 4 lata, dwukrotnie w sezonie lęgowym (20.III-20.IV i 20.VI-20.VII). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.	5-6 powierzchni kontrolnych po 100 km ² każda, w rejonach występowania gatunku i na potencjalnych terenach lęgowych	RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się.		
A031 Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
Działanie obligatoryjne: utrzymanie odpowiedniej struktury żerowisk poprzez: a) zachowanie siedlisk gatunku położonych na trwałych użytkach zielonych, b) ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych.	Trwałe użytki zielone na terenie obszaru Natura 2000 w granicach woj. pomorskiego, poza rezerwatami przyrody	Zarządca, właściciel lub użytkownik nieruchomości	
<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>			

Projekt

	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Wykonanie badań określających ilość kolizji ptaków z przewodami napowietrznych linii elektrycznych. Na podstawie wyników dokonanie analizy wpływu kolizji na populację i wskazanie działań ochronnych. Badania należy przeprowadzić jednorazowo w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.	Obszar Natura 2000 na terenie województwa pomorskiego	RDOŚ w Gdańsku
A038	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
Łabędź krzykliwy	Nie planuje się		
<i>Cygnus cygnus</i>	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
(populacja lęgowa, przelotna, zimująca)	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Gromadzenie informacji w zakresie pojawiania się gatunku w obszarze Natura 2000 w okresie lęgowym.	Odpowiednie siedliska lęgowe na terenie całego obszaru Natura 2000 – bagniste płytkie jeziora i otaczające je torfowiska	RDOŚ w Gdańsku i RDOŚ w Bydgoszczy we współpracy z Parkami Krajobrazowymi: Wdzydzkim, Wdeckim, Tucholskim i Zaborskim
	Określenie stanu populacji przelotnej i zimującej (miejsc nocowania i żerowania, oszacowanie liczebności) oraz ewentualnych zagrożeń i działań ochronnych. Badania należy przeprowadzić	Znane i potencjalne miejsca występowania gatunku w obszarze Natura 2000	RDOŚ w Gdańsku , RDOŚ w Bydgoszczy

Projekt

	jednorazowo w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.		
A060 Podgorzałka <i>Aythya nyroca</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Gromadzenie informacji w zakresie pojawiania się gatunku w obszarze Natura 2000 w okresie lęgowym.	Historyczne siedliska lęgowe - południowe obrzeża Borów Tucholskich	RDOŚ w Gdańsku i RDOŚ w Bydgoszczy we współpracy z Parkami Krajobrazowymi: Wdzydzkim, Wdeckim, Tucholskim i Zaborskim
A072 Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Nie planuje się.		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej - liczenie zajętych rewirów co 3 lata dwukrotnie w sezonie lęgowym (15.V-15.VI i 1-20.VIII). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.	5-6 powierzchni kontrolnych po 100 km ² każda, w rejonach występowania gatunku i na potencjalnych terenach lęgowych	RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		

Projekt

	Nie planuje się			
A073 Kania czarna <i>Milvus migrans</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>			
	Nie planuje się			
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>			
	Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej - liczenie zajętych rewirów i kontrola stref ochronnych nie rzadziej niż co 4 lata, dwukrotnie w sezonie lęgowym (IV i VI). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.	5-6 powierzchni kontrolnych po 100 km ² każda, w rejonach występowania gatunku i na potencjalnych terenach lęgowych	RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy,	
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>			
	Nie planuje się			
A074 Kania ruda <i>Milvus milvus</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>			
	Nie planuje się			
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>			
	Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej – liczenie zajętych rewirów i kontrola stref ochronnych nie rzadziej niż co 4 lata, dwukrotnie w sezonie lęgowym (IV i VI). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.	5-6 powierzchni kontrolnych po 100 km ² każda, w rejonach występowania gatunku i na potencjalnych terenach lęgowych	RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy	
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>			
	Nie planuje się			

Projekt

	Nie planuje się		
A075	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
Bielik	Nie planuje się		
<i>Haliaeetus albicilla</i>	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
(populacja lęgowa)	Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej - liczenie zajętych rewirów i kontrola stref ochronnych nie rzadziej niż co 4 lata, dwukrotnie w sezonie lęgowym (20.II-20.III i 10-30.VI). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.	5-6 powierzchni kontrolnych po 100 km ² każda, w rejonach występowania gatunku i na potencjalnych terenach lęgowych	RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A081	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
Błotniak stawowy	Zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych poprzez zachowanie szuwarów w rejonach występowania gatunku.	Województwo pomorskie: siedliska lęgowe gatunku wykazane w trakcie procedury oceny oddziaływania na środowisko lub w trakcie procedury w trybie art. 6.3 Dyrektywy Siedliskowej lub wykazane w trakcie prowadzonych badań	właściciel lub użytkownik nieruchomości na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa zarządca nieruchomości w związku z wykonaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska, na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów, na podstawie porozumienia zawartego z organem
<i>Circus aeruginosus</i>	(populacja lęgowa)		

Projekt

			<p>sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000, gminy Kościerzyna, Lipusz, Dziemiany, Karsin, Stara Kiszewa, Studzienice, Lipnica, Parchowo, Bytów, Czarna Woda, Kaliska, Zblewo, Lubichowo, Osieczna, Osiek, Skórcz (gmina miejska i wiejska), Smętowo Graniczne, Brusy, Konarzyny, Czersk, Chojnice, starostwa powiatowe w Kościerzynie, Bytowie, Starogardzie Gdańskim, Chojnicach, RDOŚ w Gdańsku</p> <p>właściwe terytorialnie jednostki organizacyjne Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie</p>
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A094	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
Rybołów	Nie planuje się		
<i>Pandion</i>	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
<i>haliaetus</i>	Nie planuje się		
(populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		

Projekt

	Gromadzenie informacji w zakresie pojawiania się gatunku w obszarze Natura 2000 w okresie lęgowym	Coroczna kontrola historycznych siedlisk lęgowych – w tym: jez. Radodzierz, stawy w Zielonce, teren Nadleśnictwa Osie	RDOŚ w Gdańsku i RDOŚ w Bydgoszczy we współpracy z Parkami Krajobrazowymi: Wdzydzkim, Wdeckim, Tucholskim i Zaborskim
A122 Derkacz <i>Crex crex</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	<p>Utrzymanie odpowiedniej struktury siedlisk lęgowych poprzez:</p> <p>1) działania obligatoryjne: zachowanie siedlisk gatunku, położonych na trwałych użytkach zielonych oraz ekstensywne użytkowanie kośne, kośno - pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych,</p> <p>2) działania fakultatywne:</p> <p>a) wstrzymanie się od nawożenia, wapnowania, mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania w ciągu całego roku oraz od zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu,</p> <p>b) koszenie jeden raz w ciągu roku w terminie od 1 sierpnia do 31 października, koszenie od środka do zewnątrz łąnu lub stosowanie „wypłaszacza”,</p> <p>c) pozostawienie nieskosizonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki; w dwóch kolejnych latach należy pozostawić inne fragmenty nieskosizone (dla działek nieprzekraczających powierzchni 1 ha dopuszczalne</p>	<p>Ad 1) Trwałe użytki zielone w obszarze Natura 2000 poza rezerwatami przyrody,</p> <p>Ad 2) trwałe użytki zielone w obszarze Natura 2000 w miejscach stwierdzenia gatunku, poza rezerwatami przyrody</p>	<p>ad 1) zarządca, właściciel lub użytkownik nieruchomości,</p> <p>ad 2) właściciel lub użytkownik nieruchomości na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa zarządca nieruchomości w związku z wykonaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska, na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów, na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000</p>

Projekt

	<p>jest zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co rok całej działki lub pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki),</p> <p>d) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,</p> <p>e) dopuszczalny jest wypas po pokosie do dnia 31 października przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha.</p> <p>W przypadku konfliktu z zapisami planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty lub specjalnego obszaru ochrony siedlisk pierwszeństwo realizacji mają działania dla ochrony siedlisk przyrodniczych.</p>		
<p><i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i></p>			
	<p>Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej - liczenie odbywających się samców co 3 lata, dwukrotnie w sezonie lęgowym (20.V-10.VI i 20.VI-30.VI). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.</p>	<p>20-40 powierzchni próbnych po 4 km² każda, losowo wytypowanych w rejonach występowania właściwych dla gatunku siedlisk</p>	<p>RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy</p>
<p><i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i></p>			
<p>Nie planuje się</p>			

Projekt

<p>A127 Żuraw <i>Grus grus</i> (populacja lęgowa)</p>	<p><i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i></p>		
	<p>Zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych poprzez zachowanie szuwarów w rejonach występowania gatunku.</p>	<p>Województwo pomorskie: siedliska lęgowe gatunku wykazane w trakcie procedury oceny oddziaływania na środowisko lub w trakcie procedury w trybie art. 6.3 Dyrektywy Siedliskowej lub wykazane w trakcie prowadzonych badań</p>	<p>właściciel lub użytkownik nieruchomości na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa zarządca nieruchomości w związku z wykonaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska, na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów, na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000, gminy Kościerzyna, Lipusz, Dziemiany, Karsin, Stara Kiszewa, Studzienice, Lipnica, Parchowo, Bytów, Czarna Woda, Kaliska, Zblewo, Lubichowo, Osieczna, Osiek, Skórcz (gmina miejska i wiejska), Smętowo Graniczne, Brusy, Konarzyny, Czersk, Chojnice, starostwa powiatowe w Kościerzynie, Bytowie, Starogardzie Gdańskim, Chojnicach, RDOŚ w Gdańsku właściwe terytorialnie jednostki organizacyjne Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie</p>
	<p><i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i></p>		
	<p>Nie planuje się.</p>		
<p><i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i></p>			

Projekt

	Nie planuje się.		
A193 Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej – kontrole miejsc stwierdzeń gniazdowania z określeniem liczby par lęgowych, co 3 lata, dwukrotnie w sezonie lęgowym (10-30.V i 10-20.VI). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.	Miejsca stwierdzeń gniazdowania: w województwie pomorskim: jez. Udzierz, Okunie k. Kłączna i tereny podmokłe Pceń k. Zapcienia, w województwie kujawsko-pomorskim: jez. Wierzchy i Żurskie k. Tlenia, Ostrowite k. Błądzimia, Trzcianno k. Śliwic, Radonek k. Legbąda,	RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się.		
A196 Rybitwa białowąsa <i>Chlidonias hybrida</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Nie planuje się.		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej – liczenie zajętych gniazd w kolonii lęgowej na jez. Udzierz, corocznie, dwukrotnie w sezonie lęgowym (20.V-	Kolonia lęgowa na jez. Udzierz	RDOŚ w Gdańsku

Projekt

	10.VI i 1-10.VII). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A197 Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej - liczenie zajętych gniazd w koloniach lęgowych co 3 lata dwukrotnie w sezonie lęgowym (20.V-10.VI i 1-10.VII). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.	Kolonie lęgowe: w województwie pomorskim: jez. Udzierz, w województwie kujawsko-pomorskim: jez. Mukrz, Czerwno, Dąbrowa, Miedzno	RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A215 Puchacz <i>Bubo bubo</i> (populacja osiadła)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Ochrona stanowisk lęgowych poprzez: 1) utrzymanie odpowiedniej struktury siedlisk lęgowych poprzez pozostawianie wykrotów i przewróconych drzew w miejscach gniazdowania lub	Ad 1) Miejsca gniazdowania lub regularnego przebywania gatunku (co najmniej jedno wydzielenie leśne, w	RDOŚ w Gdańsku, Nadleśnictwa: Lipusz, Kościerzyna, Kaliska, Lubichowo, Bytów, Osusznica, Człuchów, Przymuszewo, Czersk, Rytel (na terenie woj. pomorskiego), Woziwoda

Projekt

	<p>regularnego przebywania puchacza (miejsca te zostaną określone na podstawie prowadzonych przez RDOŚ badań lub zgłoszeń innych podmiotów zweryfikowanych przez RDOŚ);</p> <p>2) planowanie obiektów infrastruktury turystycznej na szlakach turystycznych (np. wiaty, miejsca odpoczynku, parkingi), w odległości nie mniejszej niż 500 m od granicy stref ochronnych puchacza.</p>	<p>którym obserwowano gniazdowanie lub regularne przebywanie puchacza), ad 2) w odległości nie mniejszej niż 500 m od granicy stref ochronnych puchacza</p>	<p>(na terenie woj. pomorskiego)</p>
<p><i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i></p>			
	<p>Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej – coroczne liczenie zajętych terytoriów i kontrola stref ochronnych dwukrotnie w sezonie lęgowym (20.II-31.III i VI). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.</p>	<p>Wszystkie stanowiska lęgowe</p>	<p>RDOŚ w Gdańsku</p>
<p><i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i></p>			
<p>Nie planuje się</p>			
<p>A223 Włochatka <i>Aegolius funereus</i> (populacja osiadła)</p>	<p><i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i></p>		
	<p>Utrzymanie odpowiedniej struktury siedlisk lęgowych poprzez:</p> <p>a) pozostawienie w ramach każdej rębni, na powierzchni manipulacyjnej 4-5% powierzchni starodrzewu (drzewostanu macierzystego) wraz ze wszystkimi składnikami strukturalnymi (nienaruszone wszystkie warstwy) - nie mniejszej niż 6 arów. Powinny być one zaznaczone w terenie na etapie cięć</p>	<p>Cały obszar Natura 2000</p>	<p>Właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000, a w odniesieniu do gruntów Skarbu Państwa lub stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie</p>

Projekt

	<p>przygotowawczych i pozostawione do naturalnego rozpadu i tworzyć jeden zwarty płat drzewostanu. Działanie to nie dotyczy drzewostanów będących w blokach upraw pochodnych. W ramach kompensacji dla uzyskania 4-5% pozostawionych starodrzewów w każdym leśnictwie mającym uprawy pochodne, w najszybszym możliwym czasie, pozostawić należy większą powierzchnie starodrzewu na takiej powierzchni zrębów, jakie zostały wycięte w bloku upraw pochodnych. W przypadku działek zrębowych zlokalizowanych w oddziałach bezpośrednio przylegających do cieków i zbiorników wodnych do powierzchni 4-5% drzewostanów pozostających do naturalnego rozkładu zalicza się powierzchnię stref pozostawioną przy ciekach i zbiornikach wodnych. W tych oddziałach nie ma potrzeby pozostawienia kęp starodrzewu,</p> <p>b) pozostawienie w drzewostanach wszystkich drzew dziuplastych o ile nie zagraża to bezpieczeństwu ludzi, mienia w istniejących obiektach budowlanych, na obszarach w użytkowaniu rębny takie wyznaczanie pozostawianych kęp starodrzewu, aby obejmowały maksymalną liczbę drzew dziuplastych,</p> <p>c) dążenie do pozostawiania w drzewostanach na całym obszarze Natura 2000 docelowo co najmniej 10 m³/ha martwego drewna na wszystkich siedliskach bagiennych (Bb, BMb, LMb), we wszystkich pozostawionych w drzewostanach kępach starodrzewu oraz w strefach 50 m wokół brzegów wszystkich jezior o powierzchni powyżej 0,5 ha i</p>		<p>przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000</p>
--	---	--	--

Projekt

	wzdłuż rzek w pasie o szerokości odpowiadającej jednej wysokości drzewostanu.		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej – liczenie zajętych terytoriów i kontrola stref ochronnych nie rzadziej niż co 4 lata, dwukrotnie w sezonie lęgowym (25.III-10.IV i 15-30.IV). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu 4 lat po aktualizacji stanu wiedzy o stanowiskach lęgowych gatunku.	Stanowiska z wyznaczonymi strefami ochronnymi oraz 20 powierzchni badawczych po 30-50 km ² każda, powierzchnie powinny objąć około 30% dogodnych biotopów lęgowych	RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A224	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
Lelek	Nie planuje się		
<i>Caprimulgus europaeus</i>	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
(populacja lęgowa)	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A229	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		

Projekt

<p>Zimorodek <i>Alcedo atthis</i> (populacja lęgowa)</p>	<p>1. Ochrona siedlisk lęgowych poprzez utrzymanie naturalnego charakteru brzegów cieków i jezior, stanowiących istniejące i potencjalne miejsca lęgowe (wyrwy, podcięcia erozyjne, obrywy) - za wyjątkiem miejsc modernizacji istniejących lub budowy nowych punktów czerpania wody związanych z ochroną przeciwpożarową oraz wykonywania działań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego, ochroną mienia lub wyjątkowych walorów przyrodniczych,</p> <p>2. Ochrona siedlisk żerowiskowych poprzez pozostawienie w nurcie cieków naturalnych przewróconych w sposób naturalny drzew (z wyłączeniem sytuacji, gdy przewrócone drzewa stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego, mienia lub wyjątkowych walorów przyrodniczych).</p>	<p>Rzeki i jeziora w obrębie obszaru Natura 2000, na terenie województwa pomorskiego</p>	<p>właściwe terytorialnie jednostki organizacyjne Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie zarządca, właściciel lub użytkownik nieruchomości</p>
<p><i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i></p>			
	<p>Monitoring stanu ochrony populacji - liczenie zajętych terytoriów (nor) – jedna kontrola w maju; z brzegu odcinków rzek i cieków o wyniesionych brzegach porośniętych roślinnością, o szerokości nieprzekraczającej 15 m; wyniesione brzegi większych rzek i jezior kontrolować ze sprzętu pływającego. Monitoring prowadzić co 3 lata, pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.</p>	<p>5-6 powierzchni kontrolnych po 100 km² każda, losowo wytypowanych w rejonach występowania gatunku i na potencjalnych terenach lęgowych, minimalna długość badanej linii brzegowej powinna wynosić 10 km</p>	<p>RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy</p>
<p><i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i></p>			

Projekt

	Nie planuje się		
A236 Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i> (populacja osiadła)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	<p>Utrzymanie odpowiedniej struktury siedlisk lęgowych poprzez:</p> <p>a) pozostawienie w ramach każdej rębni, na powierzchni manipulacyjnej 4-5% powierzchni starodrzewu (drzewostanu macierzystego) wraz ze wszystkimi składnikami strukturalnymi (nienaruszone wszystkie warstwy) - nie mniejszej niż 6 arów. Powinny być one zaznaczone w terenie na etapie cięć przygotowawczych i pozostawione do naturalnego rozpadu i tworzyć jeden zwarty płat drzewostanu. Działanie to nie dotyczy drzewostanów będących w blokach upraw pochodnych. W ramach kompensacji dla uzyskania 4-5% pozostawionych starodrzewów w każdym leśnictwie mającym uprawy pochodne, pozostawić należy większą powierzchnie starodrzewu na pozostałych zrębach. W przypadku działek zrębowych zlokalizowanych w oddziałach bezpośrednio przylegających do cieków i zbiorników wodnych do powierzchni 4-5% drzewostanów pozostających do naturalnego rozkładu zalicza się powierzchnię stref pozostawioną przy ciekach i zbiornikach wodnych. W tych oddziałach nie ma potrzeby pozostawienia kęp starodrzewu,</p> <p>b) pozostawienie w drzewostanach wszystkich drzew dziuplastych o ile nie zagraża to bezpieczeństwu ludzi, mienia w istniejących obiektach budowlanych, na obszarach w użytkowaniu rębnym takie</p>	Cały obszar Natura 2000	Właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000, a w odniesieniu do gruntów Skarbu Państwa lub stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000

Projekt

	wyznaczanie pozostawianych kęp starodrzewu, aby obejmowały maksymalną liczbę drzew dziuplastych, c) dążenie do pozostawiania w drzewostanach na całym obszarze Natura 2000 docelowo co najmniej 10 m ³ /ha martwego drewna na wszystkich siedliskach bagiennych (Bb, BMb, LMb), we wszystkich pozostawionych w drzewostanach kępach starodrzewu oraz w strefach 50 m wokół brzegów wszystkich jezior o powierzchni powyżej 0,5 ha i wzdłuż rzek w pasie o szerokości odpowiadającej jednej wysokości drzewostanu.		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej – liczba stwierdzonych osobników, nie rzadziej niż co 4 lata, dwukrotnie w sezonie lęgowym (20.III-10.IV i 10-30.IV). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.	40 powierzchni kontrolnych po 4 km ² każda, losowo wytypowanych, w rejonach występowania właściwych dla gatunku siedlisk	RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A246 Lerka <i>Lullula arborea</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Nie planuje się		

Projekt

	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A004	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
Perkozek <i>Tachybaptus ruficollis</i> (populacja lęgowa)	Zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych poprzez zachowanie szuwarów w rejonach występowania gatunku.	Województwo pomorskie: siedliska lęgowe gatunku wykazane w trakcie procedury oceny oddziaływania na środowisko lub w trakcie procedury w trybie art. 6.3 Dyrektywy Siedliskowej lub wykazane w trakcie prowadzonych badań	Właściciel lub użytkownik nieruchomości na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa zarządca nieruchomości w związku z wykonaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska, na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów, na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000, gminy Kościerzyna, Lipusz, Dziemiany, Karsin, Stara Kiszewa, Studzienice, Lipnica, Parchowo, Bytów, Czarna Woda, Kaliska, Zblewo, Lubichowo, Osieczna, Osiek, Skórcz (gmina miejska i wiejska), Smętowo Graniczne, Brusy, Konarzyny, Czersk, Chojnice, starostwa powiatowe w Kościerzynie, Bytowie, Starogardzie Gdańskim, Chojnicach, RDOŚ w Gdańsku
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Nie planuje się		

Projekt

	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>
	Nie planuje się
A005 Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony ich siedlisk oraz związane czynnej gatunków zwierząt oraz z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>
	Nie planuje się
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>
	Nie planuje się
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>
	Nie planuje się
A028 Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>
	Nie planuje się
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>
	Nie planuje się
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>
	Nie planuje się
A036 Łabędź niemy	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>
	Nie planuje się

Projekt

<p><i>Cygnus olor</i> (populacja lęgowa, zimująca)</p>	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Określenie stanu populacji zimującej (miejsce nocowania i żerowania, oszacowanie liczebności) oraz ewentualnych zagrożeń i działań ochronnych. Badania należy jednorazowo przeprowadzić w ciągu 5 lat obowiązywania PZO.	Siedliska właściwe dla gatunku w obszarze Natura 2000	RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy
<p>A043 Gęgawa <i>Anser anser</i> (populacja lęgowa)</p>	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej - liczenie par lęgowych nie rzadziej niż co 4 lata 2-3-krotnie w sezonie lęgowym (IV, VI). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu 4 lat po aktualizacji stanu wiedzy o stanowiskach lęgowych gatunku.	Stanowiska gatunku nad Jez. Somińskim i na południowym brzegu jez. Kałębie oraz stanowiska określone na podstawie badań prowadzonych w ramach uzupełnienia stanu wiedzy	RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie wpływu polowań na stan ochrony gatunku w obszarze Natura 2000 - jednorazowo w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.	Obszar Natura 2000 na terenie województwa pomorskiego	RDOŚ w Gdańsku	

Projekt

A051 Krakwa <i>Anas strepera</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A052 Cyraneczka <i>Anas crecca</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie wpływu polowań na stan ochrony gatunku w obszarze Natura 2000 - jednorazowo w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.	Obszar Natura 2000 na terenie województwa pomorskiego	RDOŚ w Gdańsku
A055 Cyranka	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Nie planuje się		

Projekt

<p><i>Anas querquedula</i> (populacja lęgowa)</p>	<p><i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i></p>		
	<p>Nie planuje się</p>		
	<p><i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i></p>		
	<p>Nie planuje się</p>		
<p>A067 Gągoł <i>Bucephala clangula</i> (populacja lęgowa)</p>	<p><i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i></p>		
	<p>Ochrona siedlisk lęgowych poprzez:</p> <p>a) zapobiegnięcie utracie miejsc bezpiecznych do wrodzenia piskląt poprzez zachowanie roślinności szuwarowej w korytach cieków naturalnych i przy brzegach jezior i wysp w rejonach występowania gatunku (nie dotyczy prac służących ochronie przeciwpowodziowej oraz wykonywanych poza okresem od 1 kwietnia do 14 sierpnia, prac służących poprawie warunków korzystania z wód lub utrzymywaniu wód, przy uwzględnieniu wymogów osiągnięcia/utrzymania właściwego stanu ekologicznego wód),</p> <p>b) pozostawianie bez zabiegów gospodarczych pasów o szerokości 50 m wokół jezior o powierzchni większej niż 0,5 ha, oraz pasów o szerokości odpowiadającej jednej wysokości drzewostanu wzdłuż odcinków rzek, na których występuje ten gatunek lub gospodarowanie na ww. pasach rębniami złożonymi (z wyjątkiem IVd z cięciami zupełnymi), w okresie od 1 sierpnia – 28 lutego. Dopuszcza się w okresie od 1 sierpnia – 28 lutego wykonywanie</p>	<p><u>ad a)</u> Gmina Brusy: J. Skoszewskie, J. Somińskie, J. Leśno Górne, Leśno Dolne, J. Wielkie Młosino, J. Kły, J. Skąpe, J. Trzemeszno, J. Moczydło, Gmina Chojnice: J. Śpierzynnik, J. Wysockie, J. Niedźwiedzie, J. Wegner, Gmina Czarna Woda: Wda, wydzielenia 15-04-1-10-432-a-00, 15-04-1-10-432-f-00 (N-ctwo Kaliska, obręb Bartel Wielki), J. Lubickie, J. Szarmach, Gmina Czersk: Brda, J. Mętne, zbiornik wodny na dz. 411 (obręb Rytel), Czerska Struga, Kanał Brdy, J. Świdno, Wda, J. Skrzyńki Małe, J. Wieckie, Kanał Wdy (Struga Zimne Zdroje), Gmina Dziemiany: J. Dywańskie, J. Krampe, J. Wielkie Sarnowicze, dz. 762 (obręb Trzebuń), J. Schodno, J.</p>	<p><u>ad a)</u> właściwe terytorialnie jednostki organizacyjne Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, <u>ad b, c, d)</u> właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000, a w odniesieniu do gruntów Skarbu Państwa lub stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000</p>

Projekt

	<p>zabiegów pielęgnacyjnych niezbędnych do wyprowadzenia dojrzałego drzewostanu w drzewostanach IV klasy wieku i starszych, a w drzewostanach pozostałych klas w ciągu całego roku,</p> <p>c) pozostawienie w ww. pasach wszystkich drzew dziuplastych o ile nie zagraża to bezpieczeństwu ludzi, mienia w istniejących obiektach budowlanych,</p> <p>d) na obszarach w użytkowaniu rębnym takie wyznaczanie pozostawianych kęp starodrzewu, aby obejmowały maksymalną liczbę drzew dziuplastych.</p>	<p>Słupinko, J. Wdzydze, J. Brzezionka, J. Brzeźno, J. Wielkie Młosino,</p> <p>Gmina Kaliska: Studzienicka Struga, J. Małe Nierybno, J. Iwiczek, J. Trzechowskie, J. Gogolinek, J. Głębozec, J. Kraśnik Duży, ciek i zbiorniki na terenie Łąk Podlesie</p> <p>Gmina Karsin: J. Wdzydze, J. Czyste, J. Syconki Wielkie, Wda,</p> <p>Gmina Konarzyny: J. Mały Boryń, J. Duży Boryń,</p> <p>Gmina Kościerzyna: Wda, J. Gołuń, J. Debrzyno, J. Kotel, J. Chądzie, Wierzycyca,</p> <p>Gmina Lipnica: Pceń k. Zapcenia, J. Sierzywk, J. Kielskie,</p> <p>Gmina Lipusz: J. Wieckie, J. Ostronko, J. Trawickie, J. Lubiszewskie, J. Karpno, J. Kulkówko, J. Chude, J. Czyste,</p> <p>Gmina Lubichowo: Wda, J. Świete, J. Ocypel, J. Piaseczne, J. Czernel, J. Bagienka, J. Kochanka,</p> <p>Gmina Osieczna: Wda, J. Klanińskie, J. Płocicz, J. Okunówek</p> <p>Gmina Osiek: Wda, J. Słone, J. Trzebiechowo, J. Kałębie, J. Głucho, J. Tuszynek, J. Czarne, J. Przerybionek, J. Korzonek, J. Muł, J.</p>	
--	---	---	--

Projekt

		<p>Wierzbiny, dz. 2 (obręb Karszanek), J. Bobrówek</p> <p>Gmina Skórcz: wydzielenie 15-11-2-11-191-f-00 (Nadleśnictwo Lubichowo, obręb Lubichowo)</p> <p>Gmina Stara Kiszewa: J. Przywłoczno, J. Czerwonko, J. Krąg, J. Białe Błoto,</p> <p>Gmina Studzienice: J. Małe, J. Okunie (Okólno), J. Kłęczno, J. Studzieniczno, J. Krążno, J. Dywańskie, J. Gmina Skoszewskie, J. Lipusz, wydzielenie 11-03-2-11-188-d-00 (Nadleśnictwo Bytów, obręb Bytów), J. Somińskie,</p> <p>Zblewo: Wda</p> <p><u>ad b, c, d)</u> lokalizacje wymienione powyżej oraz: następujące lokalizacje na terenie woj. kujawsko-pomorskiego:</p> <p>Gmina Tuchola: Dopływ z J. Śpierzewnik, J. Sztuczne, J. Zdręczno, Wielki Kanał Brdy, J. Dubielnik, J. Krasne, J. Białe, Brda,</p> <p>Gmina Cekcyn: J. Okierskie, Ruda, J. Mętne, J. Cekcyńskie Wielkie, J. Gwiazda, J. Bieszewskie, J. Czerwno, J. Suchom, J. Trzebcieńskie,</p>	
--	--	--	--

Projekt

		<p>Gmina Lubiewo: J Bysławskie, Bysławska Struga</p> <p>Gmina Śliwice: J. Mała Lontka, J. Duża Lontka, J. Długie, Jez. Ślepe, J. Brzeźno, J. Okonińskie</p> <p>Gmina Osie: Wda, Zbiornik Żur, Dopływ spod Zdrojów, Sobina, wydzielenie 12-28-2-11-16-a-00 (Nadleśnictwo Trzebciny, obręb Szarłata, J. Mukrza, J. Wierzchy, wydzielenie 12-11-1-04-227-c-00 (Nadleśnictwo Osie, Obręb Osie)</p> <p>Gmina Warlubie: J. Trzebucze Duże, J. Trzebucze Małe, J. Rumacz, Jez. Rybno Duże, Jez. Rybno Małe, Jez. Sinowa, Jez. Stelchno,</p> <p>Gmina Drzycim: Zbiornik Gródek,</p> <p>Gmina Lniano: J. Ostrowite, j. Dąbrowa, j. Bładzimskie, dz. nr 49 (obwód Mszano),</p> <p>Gmina Gostycyn: J. Szpitalne</p>	
<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>			
	<p>Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej – co 3 lata dwukrotnie w sezonie lęgowym (II-III dekada kwietnia i II dekada maja – II dekada czerwca). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.</p>	<p>Losowo wytypowane powierzchnie i/lub transekty obejmujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - minimum 20% długości dolin rzek i większych potoków; - minimum 20% liczby niewielkich zbiorników wodnych o powierzchni 	<p>RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy</p>

Projekt

		do 1 ha (stanowiących potencjalne lęgowiska gatunku); - minimum 30% powierzchni jezior stanowiących potencjalne lęgowiska gatunku (z pominięciem płytkich i zeutrofizowanych zbiorników); jeziora te powinny być kontrolowane w całości.	
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A069 Szlachar <i>Mergus serrator</i> (populacja lęgowa)	Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Gromadzenie informacji w zakresie pojawiania się gatunku w obszarze Natura 2000 w okresie lęgowym.	Historyczne siedliska lęgowe – Jeziora Wdzydzkie, Jezioro Słupino	RDOŚ w Gdańsku, Wdzydzki Park Krajobrazowy
A070 Nurogęś <i>Mergus merganser</i>	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Ochrona siedlisk lęgowych poprzez: a) zapobiegnięcie utracie miejsc bezpiecznych do wodzenia piskląt poprzez zachowanie roślinności	<u>ad a)</u> Gmina Brusy: J. Skoszewskie, J. Somińskie, J. Lešno. Górne, J. Lešno	ad a) właściwe terytorialnie jednostki organizacyjne Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie,

Projekt

<p>(populacja lęgowa)</p>	<p>szuwarowej w korytach cieków naturalnych i przy brzegach jezior i wysp w rejonach występowania gatunku (nie dotyczy prac służących ochronie przeciwpowodziowej oraz wykonywanych poza okresem od 1 kwietnia do 14 sierpnia, prac służących poprawie warunków korzystania z wód lub utrzymywaniu wód, przy uwzględnieniu wymogów osiągnięcia/utrzymania właściwego stanu ekologicznego wód),</p> <p>b) pozostawianie bez zabiegów gospodarczych pasów o szerokości 50 m wokół jezior o powierzchni większej niż 0,5 ha oraz pasów o szerokości odpowiadającej jednej wysokości drzewostanu wzdłuż odcinków rzek, na których występuje ten gatunek lub gospodarowanie na ww. pasach rębniami złożonymi (z wyjątkiem IVd z cięciami zupełnymi), w okresie od 1 sierpnia – 28 lutego. Dopuszcza się w okresie od 1 sierpnia – 28 lutego wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych niezbędnych do wyprowadzenia dojrzałego drzewostanu w drzewostanach IV klasy wieku i starszych, a w drzewostanach pozostałych klas w ciągu całego roku,</p> <p>c) pozostawienie ww. pasach wszystkich drzew dziuplastych o ile nie zagraża to bezpieczeństwu ludzi, mienia w istniejących obiektach budowlanych,</p> <p>d) na obszarach w użytkowaniu rębnym takie wyznaczenie pozostawianych kęp starodrzewu, aby obejmowały maksymalną liczbę drzew dziuplastych.</p>	<p>Dolne, J. Wielkie Młosino, J. Brzeźno, J. Blewicz, J. Skape, Gmina Czarna Woda; Wda</p> <p>Gmina Czersk: Brda, J. Mętno, J. Ostrowite, Wda</p> <p>Gmina Dziemiany: J. Dywańskie, J. Schodno, J. Słupinko, J. Radolne, J. Wdzydze,</p> <p>Gmina Kaliska: Wda,</p> <p>Gmina Karsin: J. Wdzydze, J. Piaseczno,</p> <p>Gmina Kościerzyna: Wda, J. Gołuń,</p> <p>Gmina Lipnica: J. Kielskie, J. Kiedrowickie, Pceń k. Zapcenia, Kłonicznica</p> <p>Gmina Lipusz: J. Wieckie, Wda, J. Skrzyńki Duże, J. Wyrównno,</p> <p>Gmina Lubichowo: Wda,</p> <p>Gmina Osieczna: Wda</p> <p>Gmina Stara Kiszewa: Wierzyca, J. Czerwonko, J. Kozielnia, J. Krąg, J. Chwarzno,</p> <p>Gmina Studzienice: Wda, J. Fiszewo, J. Somińskie,</p> <p><u>ad b, c, d</u>) lokalizacje wymienione powyżej oraz następujące lokalizacje na terenie woj. kujawsko-pomorskiego:</p>	<p>ad b, c, d) właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000, a w odniesieniu do gruntów Skarbu Państwa lub stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000</p>
---------------------------	---	---	--

Projekt

		<p>Gmina Tuchola: Wielki Kanał Brdy, Brda, Jez. Stobno, J. Sztuczne, Jez. Duk</p> <p>Gmina Śliwice: Jez. Długie,</p> <p>Gmina Cekcyn: Jez. Cekcyńskie Wielkie,</p> <p>Gmina Osie: Wda, Jez. Wierzchy, Zbiornik Żur, Zbiornik Gródek,</p> <p>Gmina Lniano: J. Ostrowite, j. Dąbrowa, j. Błądzimskie</p> <p>Gmina Gostycyn: J. Szpitalne</p>	
<p><i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i></p>			
	<p>Monitoring stanu ochrony populacji łąkowej – co 3 lata dwukrotnie w sezonie łąkowym (II-III dekada kwietnia i II dekada maja – II dekada czerwca). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.</p>	<p>Losowo wytypowane powierzchnie i/lub transekty obejmujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - minimum 20% długości dolin rzek i większych potoków; - minimum 20% liczby niewielkich zbiorników wodnych o powierzchni do 1 ha (stanowiących potencjalne łąkowiska gatunku); - minimum 30% powierzchni jezior stanowiących potencjalne łąkowiska gatunku (z pominięciem płytkich i zeutrofizowanych zbiorników); jeziora te powinny być kontrolowane w całości. 	<p>RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy</p>
<p><i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i></p>			

Projekt

	Nie planuje się		
A118 Wodnik <i>Rallus aquaticus</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A123 <i>Gallinula chloropus</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A153 Kszyk <i>Gallinago gallinago</i>	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Utrzymanie odpowiedniej struktury siedlisk lęgowych poprzez:	Ad 1) Trwałe użytki zielone w obszarze Natura 2000 poza rezerwatami przyrody,	ad 1. zarządca, właściciel lub użytkownik nieruchomości,

Projekt

<p>(populacja lęgowa)</p>	<p>1. działania obligatoryjne: zachowanie siedlisk gatunku, położonych na trwałych użytkach zielonych oraz ekstensywne użytkowanie kośne, kośno - pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych,</p> <p>2. działania fakultatywne:</p> <p>1) wstrzymanie się od wapnowania, mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania w ciągu całego roku oraz od zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu lub do dnia 15 czerwca w przypadku użytkowania pastwiskowego,</p> <p>2) wstrzymanie się od nawożenia w przypadku użytkowania kośno-pastwiskowego i pastwiskowego</p> <p>3) przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:</p> <p>a) częstotliwość koszenia przy użytkowaniu kośnym: dwa pokosy w roku, a w uzasadnionych przypadkach jeden pokos w odniesieniu do siedlisk o podłożu torfowym,</p> <p>b) termin koszenia: przy użytkowaniu kośnym - pierwszy pokos w terminie od dnia 15 czerwca do dnia 15 lipca, drugi pokos w terminie od dnia 15 sierpnia do dnia 31 października, a w odniesieniu do siedlisk o podłożu torfowym jeden pokos w terminie od dnia 15 czerwca do dnia 31 października; przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym - pokos w terminie od dnia 15 czerwca do dnia 15 lipca,</p> <p>c) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie</p>	<p>ad 2) trwałe użytki zielone w obszarze Natura 2000 w miejscach stwierdzenia gatunku, poza rezerwatami przyrody</p>	<p>ad 2. właściciel lub użytkownik nieruchomości na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa zarządca nieruchomości w związku z wykonaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska, na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów, na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000</p>
---------------------------	---	---	---

Projekt

	<p>do 2 tygodni po pokosie siano powinno zostać usunięte z działki rolnej lub ułożone w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,</p> <p>d) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki; w przypadku stosowania dwóch pokosów w ciągu roku należy pozostawić te same fragmenty działki rolnej nieskoszone, a w przypadku pokosów w dwóch kolejnych latach należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone,</p> <p>e) dla działek nieprzekraczających powierzchni 1 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki lub pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki,</p> <p>f) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym - wypas po pokosie w terminie do dnia 31 października przy obsadzie zwierząt od 0,5 do 1,5 DJP/ha,</p> <p>g) dopuszczalne jest ograniczone nawożenie do 60 kg N/ha/rok, z wyłączeniem obszarów nawożonych przez namuły rzeczne - w przypadku użytkowania kośnego;</p> <p>4) przy użytkowaniu pastwiskowym:</p> <p>a) wypas przy obsadzie zwierząt do 0,5 DJP/ha, w terminie od dnia 15 maja do dnia 15 czerwca oraz przy obsadzie zwierząt od 0,5 do 1,5 DJP/ha po dniu 15 czerwca do dnia 31 października,</p>		
--	---	--	--

Projekt

	<p>b) dopuszczalne jest wypasanie przez cały rok koników polskich i koni huculskich, przy obsadzie zwierząt do 1,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu w terminie po dniu 15 czerwca do dnia 31 marca oraz przy obsadzie do 0,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu w terminie od dnia 1 kwietnia do dnia 15 czerwca,</p> <p>c) w przypadku niedojadów: coroczne wykoszenie niedojadów (raz w roku) w terminie od dnia 15 sierpnia do dnia 15 listopada oraz zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie siano powinno zostać usunięte z działki rolnej lub ułożone w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku.</p> <p>W przypadku konfliktu z zapisami planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty lub specjalnego obszaru ochrony siedlisk pierwszeństwo realizacji mają działania dla ochrony siedlisk przyrodniczych.</p>		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		

Projekt

A165 Samotnik <i>Tringa ochropus</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A168 Brodziec piskliwy <i>Actitis hypoleucos</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A207 Siniak <i>Columba oenas</i> (populacja lęgowa)	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
	Utrzymanie odpowiedniej struktury siedlisk lęgowych poprzez: a) pozostawienie w ramach każdej rębni, na powierzchni manipulacyjnej 4-5% powierzchni starodrzewu (drzewostanu macierzystego) wraz ze	Cały obszar Natura 2000	Właściciel lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000, a w odniesieniu do gruntów Skarbu Państwa lub stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w

Projekt

	<p>wszystkimi składnikami strukturalnymi (nienaruszone wszystkie warstwy) - nie mniejszej niż 6 arów. Powinny być one zaznaczone w terenie na etapie cięć przygotowawczych i pozostawione do naturalnego rozpadu i tworzyć jeden zwarty płat drzewostanu. Działanie to nie dotyczy drzewostanów będących w blokach upraw pochodnych. W ramach kompensacji dla uzyskania 4-5% pozostawionych starodrzewów w każdym leśnictwie mającym uprawy pochodne, pozostawić należy większą powierzchnie starodrzewi na pozostałych zrębach. W przypadku działek zrębowych zlokalizowanych w oddziałach bezpośrednio przylegających do cieków i zbiorników wodnych do powierzchni 4-5% drzewostanów pozostających do naturalnego rozkładu zalicza się powierzchnię stref pozostawioną przy ciekach i zbiornikach wodnych. W tych oddziałach nie ma potrzeby pozostawienia kęp starodrzewu,</p> <p>b) pozostawienie w drzewostanach wszystkich drzew dziuplastych o ile nie zagraża to bezpieczeństwu ludzi, mienia w istniejących obiektach budowlanych, na obszarach w użytkowaniu rębny takie wyznaczanie pozostawianych kęp starodrzewu, aby obejmowały maksymalną liczbę drzew dziuplastych,</p> <p>c) dążenie do pozostawiania w drzewostanach na całym obszarze Natura 2000 docelowo co najmniej 10 m³/ha martwego drewna na wszystkich siedliskach bagiennych (Bb, BMb, LMb), we wszystkich pozostawionych w drzewostanach kępach starodrzewu oraz w strefach 50 m wokół brzegów wszystkich jezior o powierzchni powyżej 0,5 ha i</p>		<p>związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000</p>
--	---	--	--

Projekt

	wzdłuż rzek w pasie o szerokości odpowiadającej jednej wysokości drzewostanu.		
<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>			
Nie planuje się			
<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>			
Nie planuje się			
A232	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
Dudek <i>Upupa epops</i> (populacja lęgowa)	Utrzymanie właściwego stanu siedlisk poprzez: a) pozostawianie w zadrzewieniach śródpolnych, śródłukowych i nadwodnych wszystkich drzew dziuplastych, b) zapobiegnięcie zniszczeniu siedlisk lęgowych i żerowiskowych poprzez zachowanie trwałych użytków zielonych i nieużytków.	Ad a) Obszary nieleśne w obszarze Natura 2000 stanowiące rzeczywiste i potencjalne miejsca występowania gatunku, ad b) Trwałe użytki zielone i nieużytki w obszarze Natura 2000 stanowiące rzeczywiste i potencjalne miejsca występowania gatunku	zarządca, właściciel lub użytkownik nieruchomości, gminy: Kościerzyna, Lipusz, Dziemiany, Karsin, Stara Kiszewa, Studzienice, Lipnica, Parchowo, Bytów, Czarna Woda, Kaliska, Zblewo, Lubichowo, Osieczna, Osiek, Skórcz (gmina miejska i wiejska), Smętowo Graniczne, Brusy, Konarzyny, Czersk, Chojnice, Warlubie, Osie, Jeżewo, Drzycim, Lniano, Śliwice, Cekcyn, Tuchola, Gostycyn, Lubiewo, Kęsowo, Nowe, RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy
<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>			
	Monitoring stanu ochrony populacji lęgowej - liczenie zajętych terytoriów nie rzadziej niż co 4 lata, 3 razy w sezonie lęgowym (10–30 kwietnia, 10–30 maja, 20–30	10 powierzchni próbnych po 25 km ² każda, losowo wytypowanych w rejonach występowania właściwych dla gatunku siedlisk	RDOŚ w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy

Projekt

	czerwca). Pierwsze liczenie należy wykonać w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania PZO.		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A261	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
Pliszka górska	Nie planuje się		
<i>Motacilla cinerea</i>	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
(populacja lęgowa)	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		
A391	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
Kormoran czarny	Nie planuje się		
<i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>		
(populacja lęgowa)	Nie planuje się		
	<i>Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony</i>		
	Nie planuje się		

Uzasadnienie

Regionalny dyrektor ochrony środowiska zgodnie z delegacją ustawową zawartą w art. 28 ust. 8 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody ustanawia w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. W tej sytuacji posiada również kompetencje do zmiany przedmiotowego aktu prawnego.

W dniu 31 marca 2015 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku wspólnie z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Bydgoszczy ustanowił zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009. Zarządzenie opublikowano dnia 9 kwietnia 2015 r. w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego (poz. 1161) oraz w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego (poz. 1183). Weszło ono w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia. Już po jego wejściu w życie w ramach kontroli aktów prawa miejscowego ustanowionych przez wojewodę i organy niezespółonej administracji rządowej, Minister Środowiska, pismem DP-074-57/28884/15/PM1 z dnia 4 września 2015 r. stwierdził uchybienia uzasadniające zmianę we własnym zakresie ww. zarządzenia. Poniżej zamieszczono treść uwag i sposób ich uwzględnienia w treści niniejszego zarządzenia zmieniającego:

1) „W załączniku nr 5 w odniesieniu do przedmiotów ochrony: A067 Gągoł oraz A070 Nurogęś określono w sposób nieprawidłowy podmioty, które są odpowiedzialne za wykonanie działania ochronnego, polegającego na ochronie siedlisk łęgowych poprzez zapobiegnięcie zniszczeniu siedlisk łęgowych poprzez zachowanie istniejącego użytkowania naturalnej roślinności brzegów jezior i rzek oraz lokalizowanie nowego zainwestowania w miejscach już przekształconych i zagospodarowanych. Należy wskazać, iż zgodnie z konstytucyjną zasadą legalizmu, wynikającą z art. 7 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.) oraz wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 17 listopada 2011 r. (sygn. I FSK 88/11) jedynie ustawa może normować prawa i obowiązki obywateli. Z kolei w planie zadań ochronnych - akcie prawa miejscowego, w działaniach ochronnych na zarządców, właścicieli lub użytkowników nieruchomości, będących podmiotami prywatnymi, nałożono wskazane obowiązki. Przedstawione rozwiązania należy uznać, za niezgodne z konstytucyjnymi unormowaniami”;

Uwagę uwzględniono. Przeformułowano działanie na „Ochrona siedlisk łęgowych poprzez zachowanie roślinności w strefie przybrzeżnej cieków naturalnych, jezior i wysp (nie dotyczy udrażniania koryt cieków poprzez wykaszanie roślinności zanurzonej w celu umożliwienia spływu wód oraz wykonywanych poza okresem od 1 kwietnia do 14 sierpnia, prac służących poprawie warunków korzystania z wód, ochronie przeciwpowodziowej lub utrzymywaniu wód, przy uwzględnieniu wymogów osiągnięcia/utrzymania właściwego stanu ekologicznego wód).” Podmiotem odpowiedzialnym za jego wdrażanie będą „właściwe terytorialnie jednostki organizacyjne Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie”. Przed procedurą tzw. udziału społecznego zapis „wykaszenie roślinności zanurzonej” doprecyzowano i przyjął on formę „wykaszenie i usuwanie roślinności zanurzonej”. Weryfikacje zapisu poczyniono uwzględniając częściowo uwagę Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku (e-mail z dnia 15.09.2016 r.). Ze względu na wejście w życie z dniem 1 stycznia 2018 r. ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. (Dz. U. poz. 1566 z późn. zm.) w podmiotach odpowiedzialnych za wykonywanie ww. działań zamiast Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku oraz Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego w Gdańsku wskazano właściwe terytorialnie jednostki organizacyjne Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

2) „W załączniku nr 5 w odniesieniu do działań ochronnych polegających na utrzymaniu odpowiedniej struktury żerowisk poprzez zachowanie siedlisk gatunku położonych na trwałych użytkach zielonych oraz ekstensywnie użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych, należy wskazać, że z charakteru działań wynika, że stanowią one działania obligatoryjne. Przedmiotowe działania nie zawierają jednak takiej informacji”;

Projekt

Uwagę uwzględniono – dodano odpowiednią informację przy gatunkach bocian czarny i bocian biały.

Minister Środowiska zgłosił również uwagę, którą należy uwzględnić podczas opracowywania w przyszłości projektów innych, podobnych aktów prawa miejscowego: *„W ostatnim paragrafie zarządzeń wskazano, że wchodzi one w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego lub w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego oraz w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Należy wskazać, iż nie ma potrzeby wyszczególniania miejsca ogłoszenia aktu, ponieważ wynika ona z art. 13 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 197, poz. 1172, z późn. zm.)”*.

Uwagę uwzględniono w treści niniejszego projektu zarządzenia.

W treści niniejszego projektu zarządzenia doprecyzowano także zapisy działania dotyczącego modyfikacji gospodarki leśnej. Mailem z dnia 15.10.2015 r. (przekazanym pismem nr WPN.6323.67.2015.NG z dnia 21.10.2015 r. przez RDOŚ w Bydgoszczy) Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu zgłosiła problemy z interpretacją działania „pozostawianie bez zabiegów gospodarczych pasów o szerokości 50 m wokół jezior o powierzchni większej niż 0,5 ha, oraz pasów o szerokości odpowiadającej jednej wysokości drzewostanu wzdłuż odcinków rzek na których występuje ten gatunek lub gospodarowanie na ww. pasach rębniami złożonymi (z wyjątkiem IVd z cięciami zupełnymi), w okresie od 1 sierpnia – 28 lutego” zaplanowanego dla ochrony siedlisk lęgowych gągoła i nurogęsi. Wątpliwość dotyczyła kwestii, czy działanie to odnosi się również do cięć pielęgnacyjnych (czyszczenia, trzebieże) czy tylko do cięć rębnych. Aby uniknąć takich wątpliwości interpretacyjnych w przyszłości postanowiono zmodyfikować zapis na „pozostawianie bez zabiegów gospodarczych pasów o szerokości 50 m wokół jezior o powierzchni większej niż 0,5 ha, oraz pasów o szerokości odpowiadającej jednej wysokości drzewostanu wzdłuż odcinków rzek, na których występuje ten gatunek lub gospodarowanie na ww. pasach rębniami złożonymi (z wyjątkiem IVd z cięciami zupełnymi), w okresie od 1 sierpnia – 28 lutego. Dopuszcza się w okresie od 1 sierpnia – 28 lutego wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych niezbędnych do wyprowadzenia dojrzałego drzewostanu”. Zapis „Dopuszcza się w okresie od 1 sierpnia – 28 lutego wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych niezbędnych do wyprowadzenia dojrzałego drzewostanu” następnie zmodyfikowano przed procedurą tzw. udziału społecznego na „Dopuszcza się w okresie od 1 sierpnia – 28 lutego wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych niezbędnych do wyprowadzenia dojrzałego drzewostanu w drzewostanach IV klasy wieku i starszych, a w drzewostanach pozostałych klas w ciągu całego roku”. Uwzględniono w ten sposób uwagę Nadleśnictwo Lubichowo, pismo nr NG.7210.02.2016 z dnia 12.09.2016 r.).

Ponadto w ramach autokorekty dokonano modyfikacji zapisów dotyczących:

1. działań ochronnych dla dudka. Biorąc pod uwagę preferencje siedliskowe gatunku zmieniono zapis „zapobiegnięcie zniszczeniu siedlisk lęgowych i żerowiskowych poprzez zachowanie terenów otwartych” na „zapobiegnięcie zniszczeniu siedlisk lęgowych i żerowiskowych poprzez zachowanie łąk, pastwisk i nieużytków” oraz odpowiednio zmodyfikowano obszar wdrażania tego działania. Zapisy te następnie zmodyfikowano uwzględniając m.in. uwagi zgłoszone przez Generalną Dyrekcję Ochrony Środowiska mailem z dnia 14.09.2016 r. Zastosowano zapis „zapobiegnięcie zniszczeniu siedlisk lęgowych i żerowiskowych poprzez zachowanie trwałych użytków zielonych i nieużytków”. Jako obszar wdrażania wskazano „Trwałe użytki zielone i nieużytki w obszarze Natura 2000 stanowiące rzeczywiste i potencjalne miejsca występowania gatunku”. Z zapisu dotyczących podmiotu odpowiedzialnego za wdrażanie działania usunięto sformułowanie „właściciele/ zarządcy gruntów” gdyż wcześniej już wskazano, że podmiotem odpowiedzialnym jest „zarządca, właściciel lub użytkownik nieruchomości”. Dla działania „pozostawianie w zadrzewieniach śródpolnych, śródłukowych i nadwodnych wszystkich drzew dziuplastych” przyjęto, że obszarem wdrażania powinny być „obszary nieleśne w obszarze Natura 2000 stanowiące rzeczywiste i potencjalne miejsca występowania gatunku”. Zatem po niewielkiej modyfikacji utrzymano zapis z dotychczasowego zarządzenia;
2. monitoringu w zakresie:

Projekt

- a) częstotliwości wykonywania monitoringu: dla dzięcioła czarnego, dudka i gęgawy (z „co 4 lata” na „nie rzadziej niż co 4 lata”). Zmiany te wprowadzono w celu ujednoczenia częstości monitoringu dla poszczególnych gatunków w obszarze Natura 2000, a przez to racjonalizację kosztów i nakładów pracy wynikających z realizacji zapisów planu zadań ochronnych;
- b) zmiany określenia „co najmniej” na „nie rzadziej niż”, celem uniknięcia wątpliwości przy interpretacji zapisów. Przeformułowania dokonano w odniesieniu do gatunków: bocian czarny, kania czarna, kania ruda, bielik, włochatka;
- c) zakresu monitoringu i obszaru wdrażania dla bąka, bączka, derkacza, zimorodka, dzięcioła czarnego, gągoła i nurogęsi. Doprecyzowano zapisy, które mogły rodzić wątpliwości co do sposobu wykonania działań i mieć wpływ na jakość realizacji planowanych monitoringu oraz zmodyfikowano je biorąc pod uwagę opracowanie Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z., Chodkiewicz T. (red.) 2015. Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny. Wydanie 2. GIOŚ, Warszawa.

Informację o zamiarze przystąpienia do zmiany planu zadań ochronnych (PZO) w formie obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 28 czerwca 2016 r., zamieszczono na tablicach ogłoszeń RDOŚ w Gdańsku i RDOŚ w Bydgoszczy, stronach internetowych RDOŚ w Gdańsku i RDOŚ w Bydgoszczy oraz przesłano z prośbą o wywieszenie na tablicy ogłoszeń do właściwych miejscowo urzędów miejskich (w woj. pomorskim w Brusach, w Bytowie, w Chojnicach, w Czarnej Wodzie, w Czersku, w Kościerzynie, w Skórczu oraz w woj. kujawsko-pomorskim w Nowym i w Tucholi), urzędów gmin (w woj. pomorskim: Chojnice, Dziemiany, Kaliska, Karsin, Konarzyny, Kościerzyna, Lipnica, Lipusz, Lubichowo, Osieczna, Osiek, Parchowo, Skórcz, Smętowo Graniczne, Stara Kiszewa, Studzienice, Zblewo, w woj. kujawsko-pomorskim: Cekcyn, Drzycim, Gostycyn, Jeżewo, Kęsowo, Lniano, Lubiewo, Osie, Śliwice, Warlubie,) oraz starostw (w woj. pomorskim: bytowskiego, chojnickiego, kościerskiego, starogardzkiego, w woj. pomorskim: świeckiego, tucholskiego), a także w prasie (Dziennik Bałtycki i Gazeta Pomorska z dnia 7 lipca 2016 r.). Poproszono także wójtów i burmistrzów ww. urzędów o przekazanie informacji o zamiarze zmiany PZO do Sołtysów wsi znajdujących się w obszarze Natura 2000.

Zgodnie z art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody zapewniono możliwość udziału osobom zainteresowanym i działającym w obrębie siedlisk w pracach nad tworzeniem projektu zmiany PZO. Zarządzenie będzie oddziaływało na właścicieli, zarządców i użytkowników wód oraz gruntów rolnych i leśnych, na których znajduje się obszar Natura 2000. Projekt zarządzenia umieszczono na stronie internetowej RDOŚ w Gdańsku i RDOŚ w Bydgoszczy. Informację o możliwości zapoznania się z projektem zmiany PZO przekazano pocztą elektroniczną członkom Zespołu Lokalnej Współpracy, utworzonego w ramach prac nad PZO w 2012 r. z prośbą o zgłaszanie uwag i wniosków do dnia 16 września 2016 r. Uwagi zgłosiły następujące instytucje:

1. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, e-mail z dnia 14.09.2016 r.

- a) *„w przypadku działań obligatoryjnych dla bociana białego może warto jako obszar wdrażania wskazać „trwałe użytki zielone” zamiast „użytki zielone” (tak jak np. w przypadku derkacza czy kszyka). Wtedy będzie to spójne z nazwą działania”*

Uwagę uwzględniono. W przypadku derkacza i kszyka sprecyzowano także obszar wdrażania dla działań fakultatywnych. Dla gatunków bocian czarny, bocian biały, derkacz i kszyk dodano również informację, że działania odnoszą się to trwałych użytków zielonych poza rezerwatami przyrody, gdyż biorąc pod uwagę ich cele, działania dla nich zaplanowane mogą być sprzeczne z działaniami dla ww. gatunków. Ponadto dla gatunków derkacz i kszyk w opisie działań doprecyzowano zapis dotyczący priorytetowości działań w przypadku, gdy na terenie trwałych użytków zielonych znajdują się siedliska przyrodnicze chronione w obszarze mających znaczenie dla Wspólnoty lub specjalny obszarze ochrony siedlisk znajdującym się w granicach obszaru specjalnej ochrony ptaków Bory Tucholskie. Dotychczasowy zapis „W przypadku

Projekt

zaplanowania na danym terenie działań w celu ochrony siedlisk przyrodniczych wykonywać je w pierwszej kolejności” zmieniono na „W przypadku konfliktu z zapisami planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty lub specjalnego obszaru ochrony siedlisk pierwszeństwo realizacji mają działania dla ochrony siedlisk przyrodniczych”.

- b) *„w odniesieniu do dudka należy wskazać, iż to podmiot odpowiedzialny (czyli np. właściciel) będzie musiał określić, czy dany teren stanowi potencjalne miejsce występowania gatunku. Wydaje się, iż albo należałoby zastosować tu zapisy obligatoryjne-fakultatywne dla TUZ, albo na mapie wskazać tereny stanowiące płaty odpowiednie dla dudka”*

Uwagę częściowo uwzględniono. Ograniczenie działania tylko do TUZ wydaje się niewystarczające biorąc pod uwagę, że istotnym elementem w siedliska dudka mogą być również nieużytki. Zastosowano zatem zapis „zapobiegnięcie zniszczeniu siedlisk lęgowych i żerowiskowych poprzez zachowanie trwałych użytków zielonych i nieużytków”. Jako obszar wdrażania wskazano „Trwałe użytki zielone i nieużytki w obszarze Natura 2000 stanowiące rzeczywiste i potencjalne miejsca występowania gatunku”. Z zapisu dotyczących podmiotu odpowiedzialnego za wdrażanie działania usunięto sformułowanie „właściciele/zarządcy gruntów” gdyż wcześniej już wskazano, że podmiotem odpowiedzialnym jest „zarządca, właściciel lub użytkownik nieruchomości”. Dla działania „pozostawianie w zadrzewieniach śródpolnych, śródłukowych i nadwodnych wszystkich drzew dziuplastych” przyjęto, że obszarem wdrażania powinny być „obszary nieleśne w obszarze Natura 2000 stanowiące rzeczywiste i potencjalne miejsca występowania gatunku”. Zatem po niewielkiej modyfikacji utrzymano zapis z dotychczasowego zarządzenia.

2. Klub Przyrodników, pismo z dnia 16.09.2016 r.

- a) *„Działania ochronne dla gągoła i nurogęsi powinny zapobiegać niszczeniu, w strefie brzegowej cieków, potencjalnych miejsc lęgowych tych gatunków, jak drzew dziuplastych, drzew potencjalnie dziuplastych (w których prawdopodobne jest wykucie dziupli), wykrotów itp. usuwanie takich drzew strefach brzegowych cieków następuje najczęściej w ramach prac utrzymaniowych cieków (wycinanie drzew jest jedną z kategorii prac utrzymaniowych wód). Działanie „zachowanie roślinności w strefie przybrzeżnej cieków naturalnych, jezior i wysp” nie powinno więc zawierać wyjątku wobec prac utrzymaniowych”.*

Uwagi nie uwzględniono. Należy zauważyć, że prace utrzymaniowe powinny być wykonywane poza okresem lęgowym, a więc poza okresem od 1 kwietnia do 14 sierpnia, zatem nie powinno dojść do zniszczenia lęgów gatunku. W trakcie prac mogą zostać ewentualnie zniszczone potencjalne miejsca gniazdowania, jednakże biorąc pod uwagę niewielką skalę ilości wycinek prowadzonych w ramach tego typu prac, ewentualne zniszczenia nie powinny wpłynąć na obniżenie stanu ochrony gatunku. Stan ochrony obu gatunków został oceniony jako właściwy;

- b) *„Podobnie, dla w/w gatunków, modyfikacje gospodarki leśnej powinny zakładać pozostawienie stref brzegowych bez użytkowania, a nie zagospodarowanie tych stref rębniami złożonymi. Z punktu widzenia gągoła i nurogęsi usunięcie drzew w tych strefach rębnią częściową jest tak samo niekorzystne, jak ich usunięcie rębnią zupełną. Dla w/w gatunków należałoby dążyć do pozostawienia stref brzegowych nieużytkowanych rębnie w celu umożliwienia zestarzenia się drzew na brzegach wód powyżej wieku rębności, ponieważ w miarę starzenia się drzew, przy osiągnięciu przez drzewa wieku ok. 120-160 lat, raptownie rośnie prawdopodobieństwo wytworzenia się odpowiednich dla w/w gatunków dziupli. Nie ma natomiast przeciwwskazań do wykonywania, poza sezonem lęgowym ptaków, zabiegów pielęgnacyjnych – koncentrują się one zwykle na młodszych drzewach, mało znaczących jako element siedliska gągoła i nurogęsi.”*

Uwagi nie uwzględniono. Stan ochrony obu gatunków został oceniony jako właściwy, zatem nie wydaje się konieczne całkowite wstrzymywanie gospodarki leśnej na tych terenach. Dopuszczenie gospodarowania

Projekt

rębniami złożonymi (w tym rębnią częściową) ma na celu minimalizację negatywnego wpływu wycięcia w krótkim okresie czasu drzew z dużej powierzchni obszaru jakie nastąpiłoby w wyniku stosowania rębni zupełnych;

- c) *Dla derkacza należy wprowadzić autopoprawkę, wykreślając z działań obligatoryjnych użytkowanie pastwiskowe, nieodpowiednie dla tego gatunku.*

Uwagi nie uwzględniono. Należy zauważyć, że w obszarze Natura 2000 przedmiotem ochrony jest również kszczyk, dla którego wypasanie jest odpowiednie. Ponieważ oba gatunki mogą zasiedlać podobne siedliska, zatem rozgraniczenie które łąki mogłyby być obligatoryjnie wypasane a które powinny, nie jest zasadne. Tym bardziej, że siedliska wypasane nie są przez derkacza preferowane jednakże prowadzenie wypasu nie wyklucza definitywnie występowania derkacza. Ponadto zmodyfikowano działania fakultatywne dla gatunków derkacz i kszczyk dostosowując je do obowiązującego PROW oraz usunięto z działań ochronnych zapis „lub użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę siedlisk”;

- d) *Dla zimorodka należy wprowadzić autopoprawkę: chronione powinny być nie tylko miejsca lęgowe (wyrwy, podcięcia erozyjne, obrywy), ale także elementy strukturalne istotne dla żerowania – martwe drzewa w korytach rzek.*

Uwagę uwzględniono. Wprowadzono działanie „Ochrona siedlisk żerowiskowych poprzez pozostawienie w nurcie cieków naturalnych przewróconych w sposób naturalny drzew (z wyłączeniem sytuacji, gdy przewrócone drzewa powodują podtopienia terenów zabudowanych, istniejącej infrastruktury technicznej oraz użytków rolnych)”. Po uwagach Fundacji Zielona Ziemia (pismo przekazane e-mailem z dnia 29 grudnia 2017 r.) zapis zmieniono na „Ochrona siedlisk żerowiskowych poprzez pozostawienie w nurcie cieków naturalnych przewróconych w sposób naturalny drzew (z wyłączeniem sytuacji, gdy przewrócone drzewa stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego, mienia lub wyjątkowych walorów przyrodniczych)”

3. Nadleśnictwo Lipusz, pismo nr ZG.7210.3.2016.DR z dnia 13.09.2016 r.

- a) *przedmiot ochrony A223 włośchatka, A236 dzięciol czarny, A207 siniak*

W projekcie widnieje zapis „pozostawianie w ramach każdej rębni na powierzchni manipulacyjnej nie mniej niż 5% powierzchni starodrzewu wraz ze wszystkimi składnikami strukturalnymi - co najmniej 5 arów”, natomiast według Zasadach Hodowli Lasu „...powierzchnia pozostawionych fragmentów starodrzewu nie powinna być jednostkowo mniejsza niż 6 arów i łącznie nie większa niż 5 % powierzchni manipulacyjnej pasa zrębowego, strefy lub smugi ... ”

Uwagę uwzględniono. Zastosowano zapis „pozostawienie w ramach każdej rębni, na powierzchni manipulacyjnej 4-5% powierzchni starodrzewu (drzewostanu macierzystego) wraz ze wszystkimi składnikami strukturalnymi (nienaruszone wszystkie warstwy) - nie mniejszej niż 6 arów”.

- b) *przedmiot ochrony A215 puchacz*

W obszarze wdrażania mówi się o miejscach gniazdowania gatunku, natomiast w działaniach ochronnych o strefach ochronnych puchacza.

Uwagę uwzględniono. Doprecyzowano zapisy dotyczące działań i obszaru wdrażania.

4. Nadleśnictwo Lubichowo, pismo nr NG.7210.02.2016 z dnia 12.09.2016 r.

Projekt

Nadleśnictwo Lubichowo sugeruje zapis działań ochronnych dla gatunków : Gągoł A067 , Nurogęś A070 określający pozostawienie bez zabiegów gospodarczych drzewostanów starszych klas wieku, w których potencjalnie mogą występować dziuple wykorzystywane, zgodnie z biologią gatunków, do zasiedlenia. Ograniczenie możliwości wykonywania zabiegów, niezbędnych z punktu widzenia gospodarki leśnej w okresie od 1 sierpnia do 28 lutego, we wszystkich drzewostanach rosnących wzdłuż rzek i jezior, nie przyczynia się do poprawy bytowania gatunków.

Uwagę uwzględniono. Zastosowano zapis „Dopuszcza się w okresie od 1 sierpnia – 28 lutego wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych niezbędnych do wyprowadzenia dojrzałego drzewostanu w drzewostanach IV klasy wieku i starszych, a w drzewostanach pozostałych klas w ciągu całego roku”.

5. Nadleśnictwo Przymuszewo, pismo nr ZG.7210 .5.1.2016 z dnia 16.09.2016 r.

a) *Nurogęś - prośba o sprecyzowanie zapisu "południowa część Jeziora Skąpego" (nr oddziałów)*

Ponowna analiza dokumentacji planu zadań ochronnych wskazała na konieczność objęcia działaniem całego Jeziora Skąpe oraz dodania terenów wokół tego jeziora do obszaru wdrażania dla gągoła. Ponadto przeanalizowano jeszcze raz rozmieszczenie gągoła i nurogęsi w obszarze Natura 2000 i zweryfikowano odpowiednio zapisy w projekcie zarządzenia. Przyporządkowano także poszczególne lokalizacje do gmin.

b) *Włochatka - wnioskuje się wprowadzić zapis o wyłączenie obowiązku pozostawienia 5% powierzchni starodrzewia w drzewostanach będących w blokach upraw pochodnych. W ramach kompensacji dla uzyskania 5% pozostawionych starodrzewi w każdym leśnictwie mającym uprawy pochodne, pozostawić należy większą powierzchnię starodrzewi na pozostałych zrębach. W przypadku działek zrębowych zlokalizowanych w oddziałach bezpośrednio przylegających do cieków i zbiorników wodnych do obowiązkowej powierzchni 5 % drzewostanów pozostających do naturalnego rozkładu zalicza się powierzchnię stref ochronnych pozostawioną przy ciekach i zbiornikach wodnych. W tych oddziałach nie ma potrzeby pozostawienia kęp starodrzewia.*

Uwagę uwzględniono.

c) *Dzięciół - zapis taki sam jak w przypadku Włochatki*

Uwagę uwzględniono.

d) *Siniak - zapis taki sam jak w przypadku Włochatki*

Uwagę uwzględniono.

6. Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych, e-mail z dnia 15.09.2016 r.

a) *W odniesieniu do przedmiotu ochrony A021 Bąk dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania:*

Na terenie Zaborskiego PK położone jest j. Somińskie (częściowo), a w PZO wpisana jest "połud-wsch. brzeg jez. Somińskiego". Wydaje się uzasadnionym, aby całe jezioro objęte było tym działaniem, tak jak w przypadku nurogęsi,

Uwagę uwzględniono. Ponadto doprecyzowano lokalizacje części pozostałych obszarów wdrażania dla tego gatunku, a także dodano zapis „oraz siedliska łęgowe gatunku wykazane w trakcie procedury oceny oddziaływania na środowisko lub w trakcie procedury w trybie art. 6.3 Dyrektywy Siedliskowej lub wykazane w trakcie prowadzonych badań”, aby obszar wdrażania uwzględniał także nowe informacje o stanowiskach gatunku.

Projekt

- b) *W odniesieniu do przedmiotu ochrony A067 Gągół dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania wprowadzony jest zapis: „Dopuszcza się w okresie od 1 sierpnia – 28 lutego wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych niezbędnych do wprowadzenia dojrzałego drzewostanu”.*

Proponujemy zmianę ww. zapisu dotyczącą wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych na czas od 1 września – 28 lutego, z uwagi na inne gatunki ptaków wychowujące pisklęta, np. z rodziny wróblowatych.

Na terenie Zaborskiego PK położone jest j. Somińskie (częściowo), a w PZO wpisana jest “wsch. brzeg jez. Somińskiego”. Wydaje się uzasadnionym, aby całe jezioro objęte było tym działaniem, tak jak w przypadku nurogęsi. Dla gągoła obszar wdrażania należy rozszerzyć o jeziora Niedźwiedź i jezioro Wegner w rejonie wsi Charzykowy-Chojniczki. Na tych jeziorach ptaki obserwowane są regularnie przez pracowników ZPK i są one istotne dla populacji lęgowej tego gatunku. Są to jeziora w znacznej części otoczone lasem i znajdują się pod umiarkowaną presją antropogeniczną w okresie lęgów i wodzenia młodych ptaków. Są to dogodne miejsca lęgowe i żerowiska dla gągoła. Na południowym brzegu j. Niedźwiedź latem znajduje się miejsce do kąpieli, a całe jezioro jest wykorzystywane wędkarsko (wiosną jest spokoj). Jezioro Wegner jest niedostępne, przepływowe, przez setki lat było odbiornikiem ścieków z miasta Chojnice poprzez Jarcewską Strugę.

Nie uwzględniono propozycji dotyczącej skrócenia okresu, w którym możliwe jest wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych w drzewostanach z uwagi na inne gatunki ptaków wychowujące pisklęta, np. z rzędu wróbowych, ponieważ w planie zadań ochronnych planuje się tylko działania niezbędne do utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000. Uwzględniono natomiast propozycje rozszerzenia obszaru wdrażania.

- c) *W odniesieniu do przedmiotu ochrony A391 Kormoran dla działań dotyczących uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony należy rozważyć wprowadzenie zapisu: „określenie stanu populacji (miejsc nocowania i żerowania, oszacowanie liczebności) oraz ewentualnych zagrożeń i działań ochronnych”.*

W uzasadnieniu dla wprowadzeniu ww. zapisu są szkody ekonomiczne i przyrodnicze powodowane przez kormorany, które są coraz większym zagrożeniem dla rybactwa, w tym również i wędkarstwa.

Uwagi nie uwzględniono. W planie zadań ochronnych planuje się tylko działania niezbędne do utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000. Zatem jeżeli populacja kormorana nie wpływa negatywnie na przedmioty ochrony w obszarze brak jest uzasadnienia dla zaplanowania działań.

7. **Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku**, e-mail z dnia 15.09.2016 r. wniósł o przeformułowanie zapisów dotyczących działań ochronnych dla ochrony siedlisk lęgowych dla A067 Gągoła oraz A070 Nurogęsi tj. o dokonanie następującej zmiany w załączniku do projektu zarządzenia- w zapisach na temat działań ochronnych dla A067 Gągoła (str. 24) oraz A070 Nurogęsi (str. 27): (Kolorem czerwonym zaproponowano nowe brzmienie fragmentu punktu) „Ochrona siedlisk lęgowych poprzez: a) zachowanie roślinności w strefie przybrzeżnej cieków naturalnych, jezior i wysp (nie dotyczy udrażniania koryt cieków poprzez wykonywanie zabiegów mających na celu umożliwienie spływu wód oraz wykonywanych poza okresem od 1 kwietnia do 14 sierpnia, prac służących poprawie warunków korzystania z wód, ochronie przeciwpowodziowej lub utrzymywaniu wód, przy uwzględnieniu wymogów osiągnięcia/utrzymania właściwego stanu ekologicznego wód).” Zmiana ta jest niezbędna, aby umożliwić szerszy katalog działań mających na celu oczyszczenie koryta w nurcie rzeki, a przez to polepszenie spływu wód bez naruszania roślinności przybrzeżnej.

Uwagę uwzględniono, ale w nieco inny w sposób niż zaproponował Wnioskodawca. Zastosowano zapis „zapobiegnięcie utracie miejsc bezpiecznych do wodzenia piskląt poprzez zachowanie roślinności szuwarowej w korytach cieków naturalnych i przy brzegach jezior i wysp (nie dotyczy wykonywanych poza okresem od 1

Projekt

kwietnia do 14 sierpnia, prac służących poprawie warunków korzystania z wód, ochronie przeciwpowodziowej lub utrzymywaniu wód, przy uwzględnieniu wymogów osiągnięcia/utrzymania właściwego stanu ekologicznego wód)". Zapis taki jest prostszy, bardziej zrozumiały i jednocześnie uwzględnia cały katalog prac zaproponowany przez Wnioskodawcę.

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Gdańsku pismem nr ZO.7210.08.2016 z dnia 15.09.2016 r. wskazała, że nie wnosi uwag do projektu zarządzenia. Podobnie Nadleśnictwo Kaliska pismem nr ZG.7210.3.2016.ZG1 z dnia 07.09.2016 r.

Ponadto w projekcie zarządzenia dokonano następujących zmian:

1. Doprecyzowano zakres monitoringu dla bociana czarnego – zmieniono zapis „liczenie zajętych gniazd i kontrola stref ochronnych” zmieniono na „liczenie zajętych rewirów i kontrola stref ochronnych” a w obszarze wdrażania zapis „*miejsca gniazdowania gatunku objęte ochroną strefową*” na „*5-6 powierzchni kontrolnych po 100 km² każda, w rejonach występowania gatunku i na potencjalnych terenach lęgowych*”. Wykonana w ten sposób ocena stanu ochrony będzie bardziej precyzyjna niż taka opierająca się tylko o kontrolowanie stref ochronnych;
2. Doprecyzowano obszar wdrażania uzupełnienia stanu wiedzy dla gatunku bączek oraz monitoringu dla gatunków rybitwa rzeczna i rybitwa czarna, poprzez dodanie informacji o województwie na terenie, którego leżą stanowiska tych gatunków;
3. Doprecyzowano terminy prowadzenia uzupełnień stanu wiedzy dla bączka, bociana białego, łabędzia krzykliwego, żurawia, perkozka, łabędzia niemego, gęgawy, krakwy, cyraneczki, cyranki, brodziec piskliwego;
4. Zrezygnowano z uzupełnienia stanu wiedzy dla gatunku włośchatka w zakresie wykonania inwentaryzacji aktualnie zajmowanych stanowisk lęgowych dzięcioła czarnego (gatunku kluczowego dla włośchatki, od którego zależy dostępność dziupli) w celu określenia, czy dostępność miejsc lęgowych w obszarze jest wystarczająca oraz ewentualnego ustalenia wskazań do lokalizacji budek lęgowych. Biorąc pod uwagę, że stan ochrony dzięcioła czarnego w obszarze Natura 2000 został oceniony, w dokumentacji planu zadań ochronnych, jako właściwy oraz, że w planie zadań ochronnych zaplanowano monitoring populacji tego gatunku, prowadzenie dodatkowych badań nie wydaje się zasadne.

Udział społeczeństwa w postępowaniu na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko został zagwarantowany poprzez ogłoszenie informacji o możliwości zapoznania z projektem PZO oraz o możliwości składania uwag i wniosków do projektu zarządzenia zmieniającego plan zadań ochronnych. Informacje powyższe zostały zamieszczone w formie obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku nr RDOŚ-Gd-WOC.6320.5.2017.asz z dnia 28 listopada 2017 r., na tablicach ogłoszeń RDOŚ w Gdańsku i RDOŚ w Bydgoszczy, na stronie internetowej RDOŚ w Gdańsku i RDOŚ w Bydgoszczy oraz przesłane z prośbą o wywieszenie na tablicach ogłoszeń do właściwych miejscowo urzędów miejskich (w woj. pomorskim w Brusach, w Bytowie, w Chojnicach, w Czarnej Wodzie, w Czersku, w Kościerzynie, w Skórczu oraz w woj. kujawsko-pomorskim w Nowym i w Tucholi), urzędów gmin (w woj. pomorskim: Chojnice, Dziemiany, Kaliska, Karsin, Konarzyny, Kościerzyna, Lipnica, Lipusz, Lubichowo, Osieczna, Osiek, Parchowo, Skórcz, Smętowo Graniczne, Stara Kiszewa, Studzienice, Zblewo, w woj. kujawsko-pomorskim: Cekcyn, Drzycim, Gostycyn, Jeżewo, Kęsowo, Lniano, Lubiewo, Osie, Śliwice, Warlubie,) oraz starostw (w woj. pomorskim: bytowskiego, chojnickiego, kościerskiego,

Projekt

starogardzkiego, w woj. pomorskim: świeckiego, tucholskiego), a także w prasie (w dniu 7 grudnia 2017 r. w Dzienniku Bałtyckim i Gazecie Pomorskiej). Poproszono także wójtów i burmistrzów ww. urzędów o przekazanie informacji o udziale społecznym do sołtysów wsi znajdujących się w obszarze Natura 2000.

Na wniesienie uwag i wniosków do projektu zarządzenia zmieniającego plan zadań ochronnych wyznaczono okres 21 dni. W tym czasie wpłynęły uwagi i wnioski od niżej wymienionych osób i instytucji:

1. Osoba prywatna (e-mail z dnia 5 grudnia 2017 r.)

zastąpić dotychczasowy Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej oraz Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego na Państwowe Gospodarstwo Wodne - Wody Polskie w związku wejściem w życie od 01-01-2018 r. nowej ustawy prawo wodne.

Uwagę uwzględniono.

2. Fundacja Zielona Ziemia (pismo przekazane e-mailem z dnia 29 grudnia 2017 r.)

W przedmiocie ochrony A229 Zimorodek Alcedo atthis - projektowany zapis: Ochrona siedlisk żerowiskowych poprzez pozostawienie w nurcie cieków naturalnych przewróconych w sposób naturalny drzew (z wyłączeniem sytuacji, gdy przewrócone drzewa powodują podtopienia terenów zabudowanych, istniejącej infrastruktury technicznej oraz z użytków rolnych); Propozycja/wniosek: rozszerzenie katalogu kiedy dopuszczalne jest usuwanie przewróconych w sposób naturalny drzew o bezpieczeństwo publiczne. Uzasadnienie: Naturalne ciek wodne wykorzystywane są jako kajakowe szlaki turystyczne. Brak możliwości usunięcia drzew, które podlegać będą naturalnemu rozkładowi stanowić będzie zagrożenie dla zdrowia i życia uczestników spływów kajakowych oraz mieszkańców. Dodatkowo materia organiczna uwalniania podczas rozkładu drzew do wody wpływać będzie na eutrofizację zbiorników wodnych w szczególności jezior lobeliowych, co ma szczególne znaczenie podczas występowania wywrotów na dużą skalę, jak np. podczas nawałnicy z dnia 11.08.2017 r. Proponowany zapis uniemożliwiłby podjęcie działań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa obywateli (ograniczając to bezpieczeństwo tylko do podtopień), a mając na względzie, że w związku ze zmianami klimatu następuje intensyfikacja niekorzystnych zjawisk pogodowych, należy zakładać, że sytuacje takie zdarzać się będą coraz częściej.

Uwagę uwzględniono. Zmieniono zapis na „z wyłączeniem sytuacji, gdy przewrócone drzewa stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego, mienia lub wyjątkowych walorów przyrodniczych”. W podobny sposób zmodyfikowano również zapis dotyczący utrzymania naturalnego charakteru brzegów cieków i jezior, stanowiących istniejące i potencjalne miejsca łęgowe (wyrwy, podcięcia erozyjne, obrywy) przez zamianę sformułowania „za wyjątkiem (...) wykonywania działań związanych z zabezpieczeniem istniejącej infrastruktury (drogi, linie energetyczne itp.)” na „wykonywania działań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego, ochroną mienia lub wyjątkowych walorów przyrodniczych”.

3. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska (e-mail z dnia 14 grudnia 2017 r.)

I. W przypadku bąka i bączka wskazano, iż obszar wdrażania (w części) działań ochrony czynnej będzie wskazany podczas przeprowadzenia ocen oddziaływania na środowisko, w trybie art. 6.3 DŚ oraz na podstawie prowadzonych badań. W przeszłości DP MS kwestionowało takie zapisy wskazując, iż odwołują się do nieistniejących obecnie dokumentów.

Uwagi nie uwzględniono. W zmienianym zarządzeniu z dnia 31 marca 2015 r. ww. zapis był zastosowany w odniesieniu do 4 gatunków (bączek, błotniak stawowy, żuraw, perkozek). Minister Środowiska dokonując kontroli aktu nie stwierdził uchybień w tym zakresie, zatem w opinii RDOŚ w Gdańsku zapisy takie są

Projekt

akceptowalne. Biorąc pod uwagę możliwą zmienność występowania ptaków w poszczególnych latach zapisy tego typu są uzasadnione merytorycznie. W PZO dla obszaru Bory Tucholskie zastosowano je przy działaniach dotyczących zachowania szuwarów, ponieważ istnieje presja na przekształcanie tego typu siedlisk.

2. W przypadku monitoringu dzięcioła czarnego zamiast liczenia osobników należałoby raczej określać liczbę zajętych terytoriów (na podstawie manifestacji zajęcia – bębnienie). Byłoby to zgodne ze wskazaniami z podręcznika GIOŚ.

Uwagi nie uwzględniono. Na str. 495 publikacji Chylarecki i in. 2015⁴⁾ wskazano, że „Wskaźnikiem liczebności dzięcioła czarnego w proponowanym monitoringu jest liczba stwierdzonych osobników”, „Obserwator notuje wszystkie osobniki słyszane lub obserwowane w punktach obserwacji”, a na str. 496 „W niniejszym monitoringu dzięcioła czarnego większość stwierdzeń dotyczyć będzie ptaków manifestujących zajęcie terytorium przez wydawanie głosów i bębnienie. Rzadziej spotykane będą pary. Dla każdego punktu rejestrowana jest liczba stwierdzonych ptaków, oddzielnie dla każdej kontroli, a następnie wybierana jest wyższa wartość liczby ptaków. Wskaźnikiem liczebności dla danej powierzchni jest maksymalna liczba ptaków stwierdzonych we wszystkich punktach podczas dwóch kontroli” oraz „Dla potrzeb monitoringu wystarczający jest więc wskaźnik liczebności oparty na notowaniu liczby ptaków”. Zatem zastosowany zapis wydaje się poprawny.

3. Dla szeregu gatunków (tam, gdzie nie zaplanowano również działań ochronnych) nie zaplanowano żadnych działań monitoringowych – skąd będzie wiadomo, że stan ochrony tych gatunków nie pogarsza się?

Zaplanowanie monitoringu dla 43 gatunków stanowiących przedmiot ochrony w tak dużym obszarze przekracza możliwości organizacyjne organów sprawujących nadzór nad obszarem Natura 2000. Wydaje się to też nieuzasadnione finansowo i merytorycznie. Monitoring zaplanowano zatem dla najcenniejszych gatunków w obszarze (bąk, bączek, bocian czarny, trzmielojad, kania czarna, kania ruda, bielik, derkacz, rybitwa rzeczna, rybitwa białowąsa, rybitwa czarna, puchacz, włośchatka, zimorodek, dzięcioł czarny, gęgawa, gągoł, nurogęs, dudek). W stosunku do części gatunków stwierdzono, że przed ustaleniem ewentualnego monitoringu jest konieczne uzupełnienie stanu wiedzy ze względu na charakter problemów zdiagnozowanych w trakcie prac nad PZO – dotyczy to gatunków: bocian biały, łabędź krzykliwy, podgorzałka, rybołów, żuraw, perkoz, łabędź niemy, krakwa, cyraneczka, cyranka, szlachar, brodziec piskliwy. W przypadku pozostałych gatunków (błotniak stawowy, lelek, lerka, perkoz dwuczuby, czapla siwa, wodnik, kokoszka, kszczyk, samotnik, siniak, pliszka górską, kormoran czarny), dla których nie zidentyfikowano w trakcie prac na PZO istotnych zagrożeń uznano, że wystarczające będzie dokonanie oceny stanu ochrony w trakcie prac nad następnym PZO.

4. Gmina Karsin (pismo przekazane e-mailem z dnia 29 grudnia 2017 r.)

Po przeanalizowaniu proponowanych zmian w planach zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000: Bory Tucholskie PLB220009 i Jeziora Wdzydzkie PLH220034 Wójt Gminy Karsin stoi na stanowisku, iż proponowane zmiany, szczególnie te dotyczące miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Karsin są nie do przyjęcia.

Stanowisko swoje motywuję tym, iż:

- całkowicie ograniczy to rozwój turystyki na terenie naszej gminy, a nie od dziś wiadomo, że znaczna część naszych mieszkańców utrzymuje się z ruchu turystycznego;
- należy rozważyć umożliwienie lokalizacji obiektów budowlanych w strefie 100 m od linii brzegowej Jeziora Wdzydze na już zagospodarowanych terenach, nie tylko w odniesieniu do istniejących obiektów budowlanych i ich przebudowy lub remontu, lecz także kiedy, po przeprowadzonej ocenie oddziaływania na obszar Natura 2000, zostaną uznane jako niewpływające negatywnie na obszar Natura 2000

⁴⁾ Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z., Chodkiewicz T. (red.) 2015. Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny. Wydanie 2. GIOŚ, Warszawa.

Projekt

- jeżeli chodzi o tereny, które nie są obecnie użytkowane turystycznie, to należałoby rozważyć możliwość lokalizacji obiektów turystyki wodnej po przeprowadzonej ocenie oddziaływania inwestycji na obszar Natura 2000, jeśli zostanie uznana za niewpływająca negatywnie;

- zmiany już istniejących MPZP oraz studium uwarunkowań wiąże się z ogromnymi kosztami, na które w obecnym i najbliższym czasie nie stać naszego samorządu.

Niejasnym wydaje się sformułowanie w załączniku nr 4 pkt 10 ppkt 3) mówiące o „utrzymaniu wolnej od kempingów i karawaningów strefy brzegowej, poza określonymi strefami ...” gdyż nie wiadomo jakie to będą strefy, kto i na jakiej podstawie je będzie wytyczał.

Ponadto informuję, iż wszystkie miejscowości leżące w bezpośrednim sąsiedztwie Jeziora Wdzydze w gminie Karsin zostały już skanalizowane. Pozostaje do skanalizowania miejscowość Lipa, nad którym to przedsięwzięciem trwają już prace projektowe.

Kolejna sugestia dotyczy tych zaleceń, w których mowa o „zapobiegnięciu zniszczeniu roślinności typowej dla siedliska poprzez zachowanie w strefie brzegowej naturalnie wykształconych oraz nasadzonych sztucznie zadrzewień. Nie dotyczy terenów zagrożonych podtopieniem. Ewentualne dosadzenia tylko gatunków rodzimych i zgodnych z siedliskiem. Dopuszcza się cięcia pielęgnacyjne”. Naszym zdaniem brakuje tutaj sformułowania dopuszczającego możliwość wycinki przedmiotowych drzew w przypadku gdy zagrażają one bezpieczeństwu ludzi i mienia.

W planie zdań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie oraz projekcie zmiany PZO brak zapisów, do których odnosiłyby się ww. uwagi. Odniesienie się do uwag znajdzie się w uzasadnieniu do zarządzenia dla obszaru Natura 2000 Jeziora Wdzydzkie.

5. Gmina Kościerzyna (pismo nr OS.6122.4.2017.KL.1 z dnia 28 grudnia 2017 r. przekazane e-mailem z dnia 29 grudnia 2017 r.)

Działania ochronne dla derkacza i kszycyka działania fakultatywne:

a) wstrzymanie się od nawożenia, wapnowania, mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania w ciągu całego roku oraz od zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu,

b) koszenie jeden raz w ciągu roku w terminie od 1 sierpnia do 31 października, koszenie od środka do zewnątrz łąnu lub stosowanie „wypłaszacza”,

c) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki; w dwóch kolejnych latach należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone (dla działek nieprzekraczających powierzchni 1 ha dopuszczalne jest zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co rok całej działki lub pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15 -20% powierzchni tej działki),

d) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,

e) dopuszczalny jest wypas po pokosie do dnia 31 października przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha.

W przypadku konfliktu z zapisami planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty lub specjalnego obszaru ochrony siedlisk pierwszeństwo realizacji mają działania dla ochrony siedlisk przyrodniczych.

Dotyczy obszarów : Ad. 1) Trwale użytki zielone w obszarze Natura 2000 poza rezerwatami przyrody,

ad. 2) trwale użytki zielone w obszarze Natura 2000 w miejscach stwierdzenia gatunku, poza rezerwatami przyrody

UWAGA: Te zapisy są bardzo rygorystyczne i bardzo ograniczają możliwości prowadzenia normalnej gospodarki rolnej. Wprowadzenie tych zapisów musi uwzględniać zgodę zainteresowanych rolników a

Projekt

jednocześnie nie powinno utrudniać prowadzenia gospodarstwa rolnego. Proszę o zapewnienie ewentualnych odszkodowań dla osób gospodarujących na terenach Natura 2000.

Ww. zapisy dotyczą działań fakultatywnych, a więc nie są obowiązkowe. Są one zbieżne z działaniami wskazanymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 415 z późn. zm.). Zatem rolnik może otrzymać wsparcie z ww. Programu.

Dla zimorodka

2. Ochrona siedlisk żerowiskowych poprzez pozostawienie w nurcie cieków naturalnych przewróconych w sposób naturalny drzew (z wyłączeniem sytuacji, gdy przewrócone drzewa powodują podtopienia terenów zabudowanych, istniejącej infrastruktury technicznej oraz z użytków rolnych).

UWAGA: To ogranicza znacznie turystykę wodną, gdyż drzewa przewalone stanowią zagrożenie bezpieczeństwa.

W związku z uwagami Fundacji Zielona Ziemia (pismo przekazane e-mailem z dnia 29 grudnia 2017 r.) zapis zmieniono na „*Ochrona siedlisk żerowiskowych poprzez pozostawienie w nurcie cieków naturalnych przewróconych w sposób naturalny drzew z wyłączeniem sytuacji, gdy przewrócone drzewa stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego, mienia lub wyjątkowych walorów przyrodniczych*”. Należy jednak zauważyć, że powalone drzewa mogą spowodować wzrost atrakcyjności rzeki ze względu na zwiększenie jej walorów krajobrazowych oraz większą ilość gatunków, które będzie można zaobserwować.

Dla gągoła i nurogęsia

a) zapobiegnięcie utracie miejsc bezpiecznych do wodzenia piskląt poprzez zachowanie roślinności szuwarowej w korytach cieków naturalnych i przy brzegach jezior i wysp (nie dotyczy wykonywanych poza okresem od 1 kwietnia do 14 sierpnia, prac służących poprawie warunków korzystania z wód, ochronie przeciwpowodziowej lub utrzymywaniu wód, przy uwzględnieniu wymogów osiągnięcia/utrzymania właściwego stanu ekologicznego wód).

UWAGA: Ten zapis klóci się z koniecznością tworzenia turystyki zorganizowanej, aby chronić siedliska niszczone przez „dziką” turystykę.

W związku z uwagą Gminy Lipusz (pismo nr RG.OŚ.6126.3.2017.EL przekazane e-mailem z dnia 29 grudnia 2017 r.) doprecyzowano zapis przez dodanie sformułowania „*w rejonach występowania gatunku*”. W opinii RDOŚ w Gdańsku odpowiednio dobrane miejsce realizacji inwestycji nie spowoduje konfliktu z zapisami PZO. Jednocześnie należy zaznaczyć, że PZO nie znosi procedur związanych z oceną oddziaływania na środowisko/obszar Natura 2000.

WNIOSEK:

Proszę o wprowadzenie zapisów dopuszczających prowadzenie działalności rolniczej i rybackiej na terenach objętych planem zadań ochronnych. Osoby, które prowadziły działalność rolniczą czy rybacką przed wejściem w życie planów ochrony Natura 2000, czy ich zmian, nie powinny być tymi planami ograniczane. W przeciwnym przypadku proszę zapewnić środki finansowe na odszkodowania dla tych osób i podmiotów.

Uprzejmie prosimy o dyskusję na temat powyższych zapisów poprzez spotkania bezpośrednio z właścicielami gruntów, których mogą dotyczyć zakazy, rolnikami, przedsiębiorcami branży turystycznej, operatorami turystycznymi, członkami stowarzyszeń działających na rzecz promocji zrównoważonej turystyki, samorządem sołtysów oraz radnymi i władzami gmin obszarów które podlegają zmianom -jesteśmy w stanie zorganizować w tym temacie spotkanie z zainteresowanymi stronami w Urzędzie Gminy Kościerzyna w uzgodnionym terminie.

Zapisy PZO ani zmiany PZO dla obszaru Bory Tucholskie nie zabraniają prowadzenie działalności rolniczej i rybackiej wprowadzają tylko pewne wskazania do modyfikacji gospodarki rolnej dla trwałych użytków rolnych

Projekt

istotnych dla gatunków bocian czarny, bocian biały, derkacz i kszyc. Kwestie rekompensaty za utracone dochody wynikające z wprowadzonych ograniczeń reguluje art. 36 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, który wskazuje „jeżeli działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka lub rybacka wymaga dostosowania do wymogów ochrony obszaru Natura 2000, na którym nie mają zastosowania programy wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, regionalny dyrektor ochrony środowiska może zawrzeć umowę z właścicielem lub posiadaczem obszaru, z wyjątkiem zarządców nieruchomości Skarbu Państwa, która zawiera wykaz niezbędnych działań, sposoby i terminy ich wykonania oraz warunki i terminy rozliczenia należności za wykonane czynności, a także wartość rekompensaty za utracone dochody wynikające z wprowadzonych ograniczeń”. Jednocześnie należy podkreślić, że PZO nie znosi procedur związanych z oceną oddziaływania na środowisko/obszar Natura 2000.

6. Gmina Lipusz (pismo nr RG.OŚ.6126.3.2017.EL przekazane e-mailem z dnia 29 grudnia 2017 r.)

Działania ochronne dla derkacza (A122) i kszyka (A153)

działania fakultatywne:

a) wstrzymanie się od nawożenia, wapnowania, mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania w ciągu całego roku oraz od zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu,

b) koszenie jeden raz w ciągu roku w terminie od 1 sierpnia do 31 października, koszenie od środka do zewnątrz łąnu lub stosowanie „wyplaszacza”,

c) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki; w dwóch kolejnych latach należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone (dla działek nieprzekraczających powierzchni 1 ha dopuszczalne jest zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co rok całej działki lub pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki),

d) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,

e) dopuszczalny jest wypas po pokosie do dnia 31 października przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha.

W przypadku konfliktu z zapisami planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty lub specjalnego obszaru ochrony siedlisk pierwszeństwo realizacji mają działania dla ochrony siedlisk przyrodniczych.

Wnoszę o usunięcie tego zapisu. Działania te będą znacznym utrudnieniem dla rolników i ograniczą im możliwości uprawy użytków zielonych jest to szczególnie istotne w kontekście trudnych warunków działania gospodarstw rolnych na terenie gminy Lipusz, która charakteryzuje się glebami o niskiej klasie bonitacyjnej (V, VI klasa).

Uwagi nie uwzględniono. Ww. zapisy dotyczą działań fakultatywnych, a więc nie są obowiązkowe. Są one zbieżne z działaniami wskazanymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 415 z późn. zm.). Zatem rolnik może otrzymać wsparcie z ww. Programu.

Działania ochronne dla zimorodka (A229)

2. Ochrona siedlisk żerowiskowych poprzez pozostawienie w nurcie cieków naturalnych przewróconych w sposób naturalny drzew (z wyłączeniem sytuacji, gdy przewrócone drzewa powodują podtopienia terenów zabudowanych, istniejącej infrastruktury technicznej oraz użytków rolnych).

Wnoszę o dodanie po słowach „oraz użytków rolnych” zapisu „lub powodują zagrożenie na trasie szlaku kajakowego”.

Projekt

Konieczne jest zapewnienie bezpieczeństwa na szlaku kajakowym.

Uwagę uwzględniono. W związku z uwagami Fundacji Zielona Ziemia (pismo przekazane e-mailem z dnia 29 grudnia 2017 r.) zapis zmieniono na „*Ochrona siedlisk żerowiskowych poprzez pozostawienie w nurcie cieków naturalnych przewróconych w sposób naturalny drzew (z wyłączeniem sytuacji, gdy przewrócone drzewa stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego, mienia lub wyjątkowych walorów przyrodniczych)*”. Zapis ten obejmuje więc również użytki rolne i szlak kajakowy.

Działania ochronne dla gągoła (A067) i nurogęsi (A070)

a) zapobiegnięcie utracie miejsc bezpiecznych do wodzenia piskląt poprzez zachowanie roślinności szuwarowej w korytach cieków naturalnych i przy brzegach jezior i wysp (nie dotyczy wykonywanych poza okresem od 1 kwietnia do 14 sierpnia, prac służących poprawie warunków korzystania z wód, ochronie przeciwpowodziowej lub utrzymywaniu wód, przy uwzględnieniu wymogów osiągnięcia/utrzymania właściwego stanu ekologicznego wód).

Wnoszę o wprowadzenie wyłączenia działań dla terenów zorganizowanego wypoczynku będących inwestycją celu publicznego lub istniejących (kąpieliska, plaże, miejsca wodowania sprzętu wodnego itp.).

Określony w projekcie obszar wdrażania na terenie Gminy Lipusz jest także obszarem działalności turystycznej i rekreacyjnej stanowiącej podstawowy kierunek rozwoju gminy. Jest to szczególnie istotne w kontekście trudnień w rozwijaniu innej działalności na terenie obszarów Natura 2000.

Uwagę częściowo uwzględniono. W celu doprecyzowania zapisu dodano sformułowanie „*w rejonach występowania gatunku*”. W opinii RDOŚ w Gdańsku odpowiednio dobrane miejsce realizacji inwestycji nie spowoduje konfliktu z zapisami PZO. Jednocześnie należy zaznaczyć, że PZO nie znosi procedur związanych z oceną oddziaływania na środowisko/obszar Natura 2000.

7. Gmina Osiek (pismo nr OS.6130.13.2017 przekazane e-mailem z dnia 29 grudnia 2017 r.)

Wójt Gminy Osiek wnioskuję o zmianę planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000: Bory Tucholskie PLB220009 w zakresie usunięcia trzciny z północno-wschodniej części działki nr 543 jez. Kałębie. Przylegająca do zatoki jeziora zabudowa mieszkaniowa i letniskowa miejscowości Osiek, szlaki komunikacyjne pieszo-jezdne zlokalizowane przy samym jeziorze są głównym źródłem hałasu i penetracji brzegów akwenu.

Gmina Osiek ze względu na dużą ilość jezior i wysoką lesistość kojarzona jest jako miejsce wypoczynku, turystyki i rekreacji, jest to zarazem podstawowe źródło egzystencji gminy. W najbliższym czasie przystąpimy do budowy następnych obiektów turystycznych w tej części jeziora, a mianowicie przystani jachtowej oraz kąpieliska. Nowo powstałe obiekty jeszcze bardziej zaowocują wzmoczoną obecnością człowieka w pobliżu linii brzegowej, hałasem ze strony szlaków komunikacyjnych pieszych i zmotoryzowanych oraz nasileniem penetracji terenu.

Rozwój turystyki i rekreacji jest zgodny z mpzp dla wsi Osiek oraz z koncepcją zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Osiek.

Podmioty ochrony w obszarze Natura 2000 Bory Tucholskie (ptaki gniazdujące na jez. Kałębie), z uwagi na intensywny rozwój turystyki i rekreacji oraz zabudowę mieszkalno-letniskową, od wielu lat w tej części akwenu w okresie lęgowym nie budują gniazd i nie wychowują piskląt. Usunięcie trzciny tylko z niewielkiej powierzchni trzcinowisk ograniczonych do miejscowości Osiek nie będzie miało negatywnego wpływu na ochronę przyrody dla pozostałej części jeziora zasiedlonego również przez gatunki chronione.

Uwagi nie uwzględniono. PZO nie przesadza o możliwości zlokalizowania danej inwestycji. Ewentualny wpływ danego przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 powinien być oceniony w toku procedury oceny oddziaływania na środowisko/obszar Natura 2000.

8. Nadleśnictwo Czernik (e-mail z dnia 29 grudnia 2017 r.)

Projekt

Zapisy „Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania” dla bociana czarnego, bociana białego, derkacza i kszyska są następujące:

„Działanie obligatoryjne: utrzymanie odpowiedniej struktury żerowisk poprzez: a) zachowanie siedlisk gatunku położonych na trwałych użytkach zielonych, b) ekstensywne użytkowanie kośne, kośnopastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych”, w związku z tym:

-Czy obowiązkiem podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie będzie realizacja zapisów obu punktów a) i b), czy np. tylko punktu a).

-Jeśli związane będzie z realizacją punktów a) i b), czy dotyczyć to będzie wyłącznie miejsc występowania zaznaczonych na mapie stanowisk występowania ptaków, oraz czy będzie określona powierzchnia.

-Jeśli związane będzie z realizacją punktów a) i b), to w jaki sposób wypełniać postanowienia zapisów tych punktów w przypadku występowania któregoś z wymienionych ptaków w drzewostanie.

Ww. zapisy dotyczą trwałych użytków zielonych na terenie obszaru Natura 2000 w granicach woj. pomorskiego, poza rezerwatami przyrody. Pierwsze działanie (a) wskazuje na konieczność zachowania siedlisk gatunku, czyli nie prowadzenie prac zmierzających do zmiany sposobu użytkowania np. na grunt orny. Drugie działanie (b) wskazuje na minimalne wymagania co do sposobu gospodarowania odpowiednie dla zachowania siedlisk lęgowych i/lub żerowiskowych ww. gatunków. W poszczególnych latach gatunki mogą wykorzystywać różne miejsca, zatem oba działania powinny być realizowane na wszystkich trwałych użytkach rolnych, które mogą stanowić siedliska lęgowych i/lub żerowiskowe w szczególności zaś na tych, gdzie ww. gatunki były stwierdzone. W drzewostanie może odbywać lęgi bocian czarny. Zapisy PZO nie odnoszą się do stanowisk lęgowych tego gatunku ponieważ w miejscu takim może zostać ustalona strefa ochrony zgodnie z art. 60 ust. 3 pkt. 2 ustawy o ochronie przyrody.

9. Nadleśnictwo Kaliska (pismo przekazane e-mailem z dnia 28 grudnia 2017 r.)

Dla A215 Puchacz *Bubo bubo*

Obszar wdrażania:

Zapis: „Miejsca gniazdowania lub regularnego przebywania gatunku, (co najmniej jedno wydzielenie leśne), w którym obserwowano gniazdowanie i regularne przebywanie puchacza” - zapis ten nie precyzuje, kto i na jakich zasadach określi miejsce gniazdowania czy regularnego przebywania. Powyższy zapis wprowadza poważne konsekwencje dla planowej gospodarki leśnej i nie daje możliwości odwołania się od niego. Należałoby go doprecyzować uwagę kto i kiedy stwierdza występowanie gatunku w danym wydzieleniu. Proponujemy następującą zmianę do zapisu: Miejsca regularnego przebywania i gniazdowania zostaną określone na podstawie prowadzonego tam przez rdoś monitoringu lub na skutek zgłoszeń (zweryfikowanych przez rdoś na gruncie) skierowanych do rdoś.

Uwagę uwzględniono. Zastosowano zapis „miejsca te zostaną określone na podstawie prowadzonych przez RDOŚ badań lub zgłoszeń innych podmiotów zweryfikowanych przez RDOŚ”.

n

A223 Włochatka *Aegolius funereus* oraz A236 Dzięcioł czarny *Dryocopus martius* A207 Siniak *Columba oenas*
Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania

Zapis: „Działanie to nie dotyczy drzewostanów będących w blokach upraw pochodnych. W ramach kompensacji dla uzyskania 5% pozostawionych starodrzewów w każdym leśnictwie mającym uprawy po chodne, pozostawić należy większą powierzchnię starodrzewu na pozostałych zrębach” nie precyzuje czy kompensacja taka miałaby być przeprowadzona na wszystkich pozostałych zrębach w leśnictwie (co wydaje się nieuzasadnione) czy na konkretnych kulisach przylegających do bloku w ilości zrębów wykonanych w blokach upraw pochodnych. Brak również zapisu w jakim czasie kompensacja musi się dokonać. Zapis powinien określać w przybliżeniu lokalizację i okres kompensacji przyrodniczej - proponujemy: W ramach kompensacji dla uzyskania 5% pozostawionych

Projekt

starodrzewów w każdym leśnictwie mającym uprawy pochodne, w najszybszym możliwym czasie pozostawić należy większą powierzchnię starodrzewu na takiej ilości zrębów, jakie zostały wycięte w bloku upraw pochodnych.

Uwagę uwzględniono.

Uwagi ogólne:

Dla A070 Nurogęś Mergus merganser należy zmienić gminę

Jez. Wieckie, Wda, Jez. Skrzyńki Duże i Wyrównno leżą na terenie gminy Czernik nie gminy Lipnica

Przez gminę Stara Kiszewa przepływa rzeka Wierzyca nie Wieżyca

Uwagę częściowo uwzględniono. Z danych, którymi dysponuje RDOŚ w Gdańsku wynika, że na terenie obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie leżą 2 jeziora o nazwie Wieckie w gminach Czernik i Lipusz. W przypadku tego gatunku chodziło akurat o jezioro w gminie Lipusz. Jez. Skrzyńki Duże i Wyrównno również leżą w gminie Lipusz. Rzeka Wda przepływa przez szereg gmin m.in. Lipusz i Czernik. W projekcie zarządzenia przekazanym do tzw. udziału społecznego omyłkowo wpisano dla gatunku nurogęś dla ww. jezior i rzeki nazwę gminy Lipnica zamiast Lipusz, zatem dokonano stosownej zmiany. Ponowna analiza dostępnych danych wykazała, że nurogęś był stwierdzany także na Wdzie w granicach gminy Czernik więc uwzględniono również ten odcinek rzeki w zarządzeniu. Uwagę dotyczącą rzeki Wierzyca uwzględniono także w odniesieniu do gminy Kościerzyna.

10. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu (pismo nr Z0.7210.21.2017 z 14 grudnia 2017 r.)

W opisie działań dotyczących ochrony czynnej w zakresie utrzymania odpowiedniej struktury siedlisk lęgowych (ppkt a), dla gatunków: włośnica Aegolius funereus, dzięcioł czarny Dryocopus martius i siniak Columba oenas wnoszę o wpisanie 4-5% udziału drzewostanów pozostawianych do naturalnego rozpadu, a nie jak jest obecnie 5% udziału.

Przedłożona propozycja ma na celu zachowanie spójności i konsekwencji pomiędzy pierwszą częścią zapisu, gdzie wskazano na pozostawianie 4-5 % powierzchni starodrzewu, a wprowadzanymi zmianami do planu zadań ochronnych, gdzie podano 5% udziału drzewostanów pozostających do naturalnego rozkładu. Wskutek zaakceptowania proponowanej zmiany zapis byłby następujący:

„W przypadku działek zrębowych zlokalizowanych w oddziałach bezpośrednio przylegających do cieków i zbiorników wodnych do powierzchni 4-5 % drzewostanów pozostających do naturalnego rozkładu zalicza się powierzchnię stref pozostawioną przy ciekach i zbiornikach wodnych . W tych oddziałach nie ma potrzeby pozostawienia kęp starodrzewu.”

Uwagę uwzględniono.

11. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku (e-mail z dnia 21 grudnia 2017 r.)

W związku z prośbą o przekazanie uwag dotyczących projektu zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku zmieniającego zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009, informuję iż Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku wnosi o przeformułowanie zapisów dotyczących działań ochronnych dla ochrony siedlisk lęgowych dla A067 Gągoła oraz A070 Nurogęsi. Zmiana ta jest niezbędna dla zapewnienia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego również w okresie od 1 kwietnia do 15 sierpnia, w którym występują znaczne wezbrania wód, powodujące podtopienia. Prace ograniczają się tylko do nurtu rzeki i nie obejmują stref przybrzeżnych.

Prosimy o dokonanie następującej zmiany w załączniku do projektu zarządzenia- w zapisach na temat działań ochronnych dla A067 Gągoła (str. 25) oraz A070 Nurogęsi (str. 29):

(Kolorem czerwonym zaproponowano nowe brzmienie fragmentu punktu)

„Ochrona siedlisk lęgowych poprzez:

Projekt

a) zapobiegnięcie utracie miejsc bezpiecznych do wodzenia piskląt poprzez zachowanie roślinności szuwarowej w korytach cieków naturalnych i przy brzegach jezior i wysp (nie dotyczy prac służących ochronie przeciwpowodziowej oraz wykonywanych poza okresem od 1 kwietnia do 14 sierpnia, prac służących poprawie warunków korzystania z wód, ochronie przeciwpowodziowej lub utrzymywaniu wód, przy uwzględnieniu wymogów osiągnięcia/utrzymania właściwego stanu ekologicznego wód).”

Uwagę uwzględniono.

12. Powiat Starogardzki

W nawiązaniu do przekazanego nam obwieszczenia dotyczącego podania do publicznej wiadomości informacji o przystąpieniu do zmiany planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009, mając na uwadze nasze doświadczenia z lat 2014 i 2015 w zakresie procedury uzgadniania projektów uproszczonych planów urządzania lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa Starosta Starogardzki zwraca się z uprzejmą prośbą aby w nowoopracowanym dokumencie uszanować prawo własności w stosunku do właścicieli lasów prywatnych. W szczególności zwracamy uwagę aby umożliwić im wykonywanie praw i obowiązków wynikających z ustawy o lasach, w tym także w zakresie pozyskania drewna.

W trosce o zapewnienie właściwego stopnia ochrony przyrody, w tym również obszarów Natura 2000 proponujemy aby w przyszłości Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska wykorzystywała kompetencje określone w art. 36 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. z 2016 roku poz. 2134 ze zm.) i zawierała stosowne umowy cywilno-prawne z właścicielami lasów w sprawie dostosowania gospodarki leśnej na danym obszarze do wymogów ochrony obszaru Natura 2000.

Nie zidentyfikowano uwag możliwych do uwzględniania w treści zarządzenia.

13. Zaborski Park Krajobrazowy (e-mail z dnia 28 grudnia 2017 r.)

W załączniku nr 5 pt. „Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania” dla bąka zasadnym jest, aby „Obszar działania” rozszerzyć o całe Jezioro Somińskie w gminie Studziennice i gminie Brusy.

W zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 31 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009 wskazany w załączniku nr 5 dla bąka „Obszar działania” obejmował m.in. w gminie Brusy: tereny podmokłe na północ od m. Broda, południowowschodnia część Jeziora Somińskiego, (...). W dniu 15.09.2016 r. przestaliśmy uwagi do Zarządzenia dotyczące włączenia całego Jeziora Somińskiego. Jezioro to jest dużym (422,2 ha) i płytkim (średnia głębokość 2,6 m) zbiornikiem wodnym o szerokim pasie trzcin. Bąk jest gatunkiem rejestrowanym na tym jeziorze od lat, co udokumentowane jest w publikacjach naukowych - m.in. Mohr A., Górki W., Kotlarz. B., 2006. Ptaki lęgowe Jeziora Somińskiego. (W:) J. Antczak, A. Mohr (red). Ptaki lęgowe terenów chronionych i wartych ochrony w środkowej części Pomorza. Pom. Akad. Pedagog. Słupsk.

W uzasadnieniu do projektu zarządzenia zapisano, że uwagę uwzględniono, natomiast w projekcie zarządzenia Jezioro Somińskie zostało całkowicie pominięte!

Uwagę uwzględniono.

Informacje o braku uwag do projektu zarządzenia przekazały Nadleśnictwa:

- Bytów: pismo nr ZG2.7210.7.2017.HB z dnia 22.12.2017 r. przekazane e-mailem z dnia 27.12.2017 r.,
- Lipusz pismo nr ZG.7210.4.2017.TK z dnia 29.12.2017 r. przekazane e-mailem z dnia 29.12.2017 r.,
- Kościerzyna pismo nr ZG.7211.4.2017 z dnia 29.12.2017 r. przekazane e-mailem z dnia 29.12.2017 r.

Projekt

Po zakończeniu procedury tzw. „udziału społecznego” wprowadzono jeszcze następujące zmiany w projekcie zarządzenia:

1. w załączniku dotyczącym działań ochronnych, w celu zwiększenia czytelności załącznika przy poszczególnych gatunkach dodano informacje o rodzaju populacji objętej ochroną na podstawie Standardowego Formularza Danych (SDF).
2. w załączniku dotyczącym działań ochronnych, biorąc pod uwagę opracowanie „Monitoring ptaków lęgowych”⁵⁾ w działaniu dotyczącym monitoringu włośchatki, w obszarze wdrażania, zapis „*Stanowiska z wyznaczonymi strefami ochronnymi oraz 20 losowych powierzchni badawczych po 25-100 km² każda*” zmieniono na „*Stanowiska z wyznaczonymi strefami ochronnymi oraz 20 powierzchni badawczych po 30-50 km² każda, powierzchnie powinny objąć około 30% dogodnych biotopów lęgowych*”.
3. wprowadzono zmianę załącznika nr 4 określającego cele działań ochronnych. Zmiana polegająca na doprecyzowaniu celów działań ochronnych wynika z zarzutów formalnych Komisji Europejskiej z dnia 9 czerwca 2021 r., zn. INFR(2021)2025 C(2021)2179, w sprawie obowiązku ustalenia precyzyjnych celów ochrony dla każdego obszaru Natura 2000. Cele te sformułowano na podstawie następujących danych:
 - 1) Uzupełnienie stanu wiedzy o występowaniu i stanie ochrony populacji lęgowej włośchatki *Aegolius funereus* w granicach obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009 (Rydzkowski, Kośmicki 2021),
 - 2) Uzupełnienie stanu wiedzy o występowaniu i stanie ochrony żurawia, łabędzia niemego i łabędzia krzykliwego w obszarze Natura 2000 Bory Tucholskie (PLB 220009) populacje migrujące i zimujące (Antczak i in. 2021),
 - 3) Uzupełnienie stanu wiedzy o występowaniu i stanie ochrony gęgawy, cyraneczki, krakwy, cyranki, perkozka, brodzieca piskliwego i bączka w obszarze Natura 2000 Bory Tucholskie (PLB2200090) populacje lęgowe (Antczak i in. 2021),
 - 4) Dokumentacja planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009 w województwie pomorskim i kujawsko-pomorskim (Cichocki i in. 2012),
 - 5) Materiały do wyznaczania i określania stanu zachowania siedlisk ptasich w obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. GDOŚ, Warszawa (Zawadzka D., Ciach M., Figarski T., Kajtoch Ł., Rejt Ł. 2013),
 - 6) Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny. Wydanie 2. GIOŚ, Warszawa, (Chylarecki, Sikora, Cenian, Chodkiewicz (red.) 2015),
 - 7) Ptaki. Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 7 (część I) (Gromadzki (red.) 2004),
 - 8) Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany T. 1 i 2 (Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003), Wyd. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody Pro Natura
 - 9) Uzupełnienie stanu wiedzy o populacjach lęgowych przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009 w granicach woj. kuj.-pom. (Płachocki D. 2021),
 - 10) Uzupełnienie stanu wiedzy o włośchatce w obszarze Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009 w granicach woj. kuj.-pom. (Płachocki D. 2021)
 - 11) Monitoring ornitologiczny rezerwatów przyrody: Bagno Głusza, Jezioro Wieleckie, Miedzno, Borek, Wielka Kępa, Kępa Bazarowa, Cisy Staropolskie im. Leona Wyczółkowskiego, Bagna nad Stążką (Zieliński M. 2020),
 - 12) Guentzel S., Ławicki Ł. 2008. Bory Tucholskie PLB220001 (IBA PL026) w: Chmielewski S., Stelmach R. 2009. Ostoje ptaków w Polsce – wyniki inwentaryzacji, część I, Bogucki Wyd. Nauk., Poznań,
 - 13) Wyniki Monitoringu Kormorana prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska,
 - 14) Czuchnowski R., Profus P. 2008. Distribution, changes in numbers and breeding biology of the Black Stork *Ciconia nigra* in Poland. *Biota* 9(1–2): 5–14,

⁵⁾ Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z., Chodkiewicz T. (red.) 2015. Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny. Wydanie 2. GIOŚ, Warszawa

Projekt

- 15) Metody badań i ochrony sów (Mikusek (red.) 2005) FWIE, Kraków
 - 16) Chodkiewicz T., Chylarecki P., Wardecki Ł. Bobrek R., Neubauer G., Marchowski D., Dmoch A., Kuczyński L. (2019). Raport z wdrażania art. 12 Dyrektywy Ptasiej w Polsce w latach 2013-2018: stan, zmiany, zagrożenia 10.13140/RG.2.2.16720.46082.
 - 17) Ocena liczebności lerki *Lullula arborea* L., 1758 w ostoi Natura 2000 Puszcza Notecka w roku 2010 (Mizera i in. 2011) Studia i Materiały CEPL w Rogowie 27(2),
 - 18) Rails: A guide to the Rails, Crakes, Gallinules and Coots of the world (Taylor, van Perlo 1998)Pica Press, Sussex.
 - 19) Awifauna bocznych odnóg Wisły Środkowej w okresie lęgowym (Dombrowski i in. 1994) Notatki Ornitologiczne 35
 - 20) Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985–2004 (Sikora i in. 2007) Bogucki Wyd. Nauk., Poznań
 - 21) Awifauna tarasu zalewowego Dolnego Bugu w okresie lęgowym w latach 1991–2000 (Dombrowski i in. 2013) Kulon 18
 - 22) Number and distribution of breeding Common Sandpiper *Actitis hypoleucos* in the Middle Vistula, Poland (Elas M., Meissner W. 2014) Wader Study Group Bull. 121(3):
 - 23) *Upupa epops* (L., 1758) – dudek (Dombrowski A. 2004) W: M. Gromadzki (red.), Ptaki (cz. II). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. T. 8. Ministerstwo Środowiska, Warszawa
 - 24) Biologia i ekologia lęgowej populacji dudka *Upupa epops* w Nadwarciańskim Parku Krajobrazowym. Maszynopis pracy magisterskiej w Zakładzie Biologii (Przystański M. 2007)
 - 25) Awifauna lęgowa pradolinowego odcinka doliny Noteci – stan aktualny oraz zmiany liczebności (Wylegała P. 2013) Ptaki Wielkopolski 2
4. odstąpiono od zapisów dotyczących uzupełnień stanu wiedzy i monitoringów już zrealizowanych. Część działań w zakresie uzupełnienia stanu wiedzy została zrealizowana w ramach projektu POIS.02.04.00-00-0191/16 pn. „Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych”.

Po przeanalizowaniu zgromadzonych, bardziej aktualnych danych, uszczegółowiono uprzednio określone cele działań ochronnych uwzględniając wyniki przeprowadzonych badań, o których mowa powyżej.

Zgodnie z ww. stanowiskiem Komisji Europejskiej funkcja celów ochrony polega na określeniu, jaki stan gatunków i typów siedlisk na danym obszarze należy osiągnąć, tak aby obszar ten mógł przyczynić się do osiągnięcia ogólnego celu, jakim jest właściwy stan ochrony tych gatunków i typów siedlisk (art. 2 ust. 2 dyrektywy siedliskowej) na poziomie krajowym, biogeograficznym lub europejskim. Zgodnie z wykładnią przedstawioną przez Komisję Europejską aby spełnić tę funkcję, cele ochrony muszą być:

1. indywidualnie określone dla danego obszaru, tj. ustalone na poziomie obszaru;
2. kompleksowe, tj. obejmujące wszystkie gatunki i typy siedlisk będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty na mocy dyrektywy siedliskowej, które występują w obszarze Natura 2000;
3. indywidualnie określone dla przedmiotu ochrony, tj. jasno wskazywać konkretny typ siedliska lub gatunek na danym obszarze;
4. indywidualnie określone pod kątem pożądanego stanu ochrony, tj. wyraźnie określające stan, jaki typ siedliska i gatunek na danym obszarze mają osiągnąć; pożądaný stan musi być:

Projekt

- a) ilościowy i mierzalny (cele ilościowe, które mogą być uzupełnione celami jakościowymi, takimi jak opis właściwego stanu siedliska lub struktury populacji), jak również raportowalny (umożliwiający monitorowanie);
- b) realistyczny (uwzględniający rozsądne ramy czasowe i nakłady), spójny (umożliwiający zastosowanie takich samych atrybutów i wskaźników dla przedmiotów ochrony w różnych obszarach);
- c) kompleksowy (atrybuty i cele powinny obejmować specyfikę danego przedmiotu ochrony i umożliwiać opisanie jego stanu ochrony jako właściwy lub niewłaściwy);
- d) precyzyjne w odniesieniu do „utrzymania” lub „odtworzenia” stanu ochrony przedmiotu ochrony (odpowiedni poziom ambicji określający niezbędne środki ochrony);
- e) odpowiadać ekologicznym wymaganiom dotyczącym typów siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I i gatunków wymienionych w załączniku II występujących na tych obszarach;
- f) odzwierciedlać znaczenie obszaru dla zachowania lub odtworzenia, we właściwym stanie ochrony, typów siedlisk i gatunków.

Dla gatunku bąk A021 *Botaurus stellaris* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 52 samców (wg SDF – aktualizacja styczeń 2022). Najnowsze dane pochodzące z terenu województwa kujawsko-pomorskiego mówią o liczebności 17 samców (Płachocki D. 2021, Zieliński M. 2020). Przyjęto utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 1740 ha (PZO, 2012) w tym 240 ha dotyczy województwa kujawsko-pomorskiego (Płachocki D. 2021, Zieliński M. 2020).

Dla gatunku A022 Bączek *Ixobrychus minutus* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 6 samców. Według SDF (aktualizacja styczeń 2022 – liczebność oszacowano na 5 – 8 osobników). Najnowsze dane pochodzące z terenu województwa kujawsko-pomorskiego mówią o liczebności 6 samców (Płachocki D. 2021, Zieliński M. 2020). Na podstawie danych z terenu województwa pomorskiego minimalną wielkość populacji bączka w pomorskiej części ostoi Bory Tucholskie oceniono na 2 pary (Antczak i in. 2021). Zgodnie z ww. opracowaniem, występowanie bączka w pomorskiej części Borów Tucholskich jest sporadyczne. Należy zakładać, że przyczyny niskiej liczebności i sporadycznego występowania bączka na terenie ostoi nie są wynikiem negatywnych zmian powodowanych antropopresją, a raczej czynnikami zoogeograficznymi areału występowania w północno-zachodniej Polsce – gatunek ten na Pomorzu zasiedla głównie doliny dużych rzek – Odry i Wisły, wyraźnie unikając środkowej części regionu, w której zlokalizowana jest główna część ostoi Bory Tucholskie podlegającej inwentaryzacji (w woj. pomorskim). Przyjęto utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 600 ha z czego 240 ha dotyczy województwa kujawsko-pomorskiego (Płachocki D. 2021, Zieliński M. 2020).

Dla gatunku A030 Bocian czarny *Ciconia nigra* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 12 par. Według SDF (aktualizacja styczeń 2022 – liczebność oszacowano na 12- 19 osobników). Najnowsze dane pochodzące z terenu województwa kujawsko – pomorskiego mówią o liczebności 2 par (Płachocki D. 2021). Pozostałe osobniki występują na terenie województwa pomorskiego. Przyjęto utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 100km² (PZO, 2012; Płachocki D. 2021; Zawadzka i in. 2013), w tym 1000 ha dotyczy województwa kujawsko-pomorskiego. W Polsce w optymalnych siedliskach bocian czarny osiąga zagęszczenie do 10 p/100 km² (Czuchnowski i Profus 2008). warunkach Polski obszar funkcjonalny pary bociana czarnego (biotop lęgowy oraz miejsca żerowania) obejmuje około 1 000 ha.

Projekt

Dla gatunku A031 Bocian biały *Ciconia ciconia* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 225 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022 liczebność oszacowano na 225-250 par). Przyjęto utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 60000 ha (PZO, 2012; Gromadzki M. 2004), w tym 20000 ha dotyczy województwa kujawsko-pomorskiego.

Dla gatunku A038 Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 1 pary (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Przyjęto utrzymanie obecności siedlisk umożliwiających występowanie gatunku w obszarze, w postaci zbiorników o powierzchni około 10-100 ha, z bogatą roślinnością wynurzoną i podwodną, położonych w otoczeniu lasów lub zakrzaczeń.

Dla gatunku A038 Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus* (populacja migrująca) założono utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 220 osobników (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Zgodnie z uzupełnieniem stanu wiedzy o występowaniu i stanie ochrony żurawia, łabędzia niemego i łabędzia krzykliwego w obszarze Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009 populacje migrujące i zimujące (Antczak i in. 2021) funkcje wszystkich stanowisk zbadanych w obszarze na terenie województwa pomorskiego określono jako zimowisko. Należy uzupełnić stan wiedzy nt. stanu populacji migrującej na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Weryfikacja celu ochrony nastąpi po uzupełnieniu stanu wiedzy na temat populacji gatunku w całym obszarze.

Dla gatunku A038 Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus* (populacja zimująca) założono utrzymanie populacji gatunku na poziomie co najmniej 160 osobników. Zgodnie z SDF populację zimującą szacuje się na 104-460 osobników. Zgodnie z uzupełnieniem stanu wiedzy o występowaniu i stanie ochrony żurawia, łabędzia niemego i łabędzia krzykliwego w obszarze Natura 2000 Bory Tucholskie PLB 220009 populacje migrujące i zimujące (Antczak i in. 2021) łączną liczebność populacji zimującej na inwentaryzowanych stanowiskach oceniono na 161 osobników biorąc pod uwagę szczytową liczebność w połowie stycznia 2021 roku (w granicach województwa pomorskiego). Należy podkreślić, że Bory Tucholskie nie należały w przeszłości do miejsc grupujących liczne stada zimujących łabędzi. Prawdopodobnie częściowo jest to związane z przewagą zbiorników oligo- i mezotroficznym w tym regionie, a w związku z tym z ograniczoną bazą pokarmową. Ponadto łabędzie krzykliwe zimujące w liczniejszych stadach już tradycyjnie w ciągu dnia żerują na polach uprawnych preferując ścierniska po kukurydzy lub ewentualnie zboża i rzepak ozimy zlokalizowane na rozległych polach zapewniających bezpieczeństwo ptakom. Należy zatem stwierdzić, że Bory Tucholskie nie należą do centrów występowania licznych zgrupowań zimujących łabędzi i w przeszłości również takiej roli nie pełniły, zatem ogólna ocena stanu ochrony analizowanego gatunku jest właściwa i nie podlega negatywnym procesom, w konsekwencji obniżającym liczebność zimującej populacji łabędzia krzykliwego. Należy uzupełnić stan wiedzy nt. stanu populacji migrującej na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Weryfikacja celu ochrony nastąpi po uzupełnieniu stanu wiedzy na temat populacji gatunku w całym obszarze.

Dla gatunku A060 Podgorzałka *Aythya nyroca* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 1 pary (zgodnie z SDF aktualizacja styczeń 2022). Od kilkudziesięciu lat obserwuje się drastyczny spadek liczebności tego gatunku w Polsce. W obszarze Natura 2000 PLB220009 Bory Tucholskie lęgów nie stwierdza się od około 10 lat. Niemniej jednak zaplanowano gromadzenie informacji w zakresie pojawiania się gatunku w obszarze Natura 2000 w okresie lęgowym. Weryfikacja celu ochrony nastąpi po uzyskaniu całkowitej pewności, że gatunek nie gniazduje już w obszarze.

Dla gatunku A072 Trzmielojad *Pernis apivorus* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 11 par (zgodnie z SDF aktualizacja styczeń 2022). W ramach monitoringu przeprowadzonego w województwie kujawsko-pomorskim (Płachocki D. 2021) nie stwierdzono gatunku w obszarze. Należy uzupełnić stan wiedzy nt. stanu populacji lęgowej na terenie województwa pomorskiego. Podano minimalną liczebność z SDF w całym obszarze. Weryfikacja celu ochrony nastąpi po uzupełnieniu stanu wiedzy na temat populacji gatunku w całym obszarze. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania potencjalnych siedlisk gatunku

Projekt

na powierzchni co najmniej 12 000 ha, w postaci dużych kompleksów leśnych z fragmentami drzewostanów mieszanych lub liściastych o powierzchni 10-20 ha w wieku powyżej 70 lat, z obecnością niewielkich śródleśnych powierzchni otwartych lub w pobliżu granicy lasu z terenami otwartymi. Trzmielojad jest gatunkiem terytorialnym, a wielkość terytorium lęgowego wynosi średnio 1100–1600 ha. Powierzchnię potencjalnych siedlisk gatunku do utrzymania oszacowano licząc 11 par lęgowych i 1100 ha wielkości jednego terytorium lęgowego oraz weryfikując występowanie ww. siedlisk m.in. na podstawie danych udostępnianych w Banku Danych o Lasach, w tym 9000 ha w województwie kujawsko-pomorskim.

Dla gatunku A073 Kania czarna *Milvus migrans* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 4 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). W ramach monitoringu przeprowadzonego w województwie kujawsko-pomorskim (Płachocki D. 2021) nie stwierdzono gatunku w obszarze. Należy uzupełnić stan wiedzy nt. stanu populacji lęgowej na terenie województwa pomorskiego. Podano minimalną liczebność z SDF w całym obszarze. Weryfikacja celu ochrony nastąpi po uzupełnieniu stanu wiedzy na temat populacji gatunku w całym obszarze. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania potencjalnych siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 10 000 ha, w postaci drzewostanu sosnowego, mieszanego lub liściastego w wieku co najmniej 100 lat, graniczącego ze zbiornikami lub rzekami. Na większości obszarów w Polsce gatunek ten występuje w zagęszczeniu nie większym niż 1-3 par na 100 km², w związku z powyższym przyjęto do utrzymania powierzchnię 100 km² (10 000ha) potencjalnych siedlisk gatunku w obszarze. Powierzchnię potencjalnych siedlisk lęgowych w obszarze weryfikowano m.in. na podstawie danych udostępnianych w Banku Danych o Lasach.

Dla gatunku A074 Kania ruda *Milvus milvus* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 15 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). W ramach monitoringu przeprowadzonego w województwie kujawsko-pomorskim (Płachocki D. 2021) nie stwierdzono gatunku w obszarze. Należy uzupełnić stan wiedzy nt. stanu populacji lęgowej na terenie województwa pomorskiego. Podano minimalną liczebność z SDF w całym obszarze. Weryfikacja celu ochrony nastąpi po uzupełnieniu stanu wiedzy na temat populacji gatunku w całym obszarze. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 10 000 ha, w postaci drzewostanu sosnowego, mieszanego lub liściastego w wieku co najmniej 100 lat, graniczącego ze zbiornikami lub rzekami. Na większości obszarów w Polsce gatunek ten występuje w zagęszczeniu 5-13 par na 100 km². W związku z powyższym oraz faktem, iż na terenie województwa kujawsko-pomorskiego nie potwierdzono gniazdowania gatunku, przyjęto do utrzymania powierzchnię 100 km² (10 000ha) siedlisk gatunku w obszarze. Powierzchnię potencjalnych siedlisk lęgowych w obszarze weryfikowano m.in. na podstawie danych udostępnianych w Banku Danych o Lasach.

Dla gatunku A075 Bielik *Haliaeetus albicilla* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 15 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). W ramach monitoringu przeprowadzonego w województwie kujawsko-pomorskim (Płachocki D. 2021) stwierdzono 5 par lęgowych. W obszarze, po stronie województwa pomorskiego jest 9 stref bielika oraz 2 gniazda w Parku Narodowym Bory Tucholskie. Razem z pięcioma parami stwierdzonymi w granicach województwa kujawsko-pomorskiego, liczebność gatunku oszacowano na 16 stanowisk lęgowych. Przyjęto minimalną liczebność z SDF w całym obszarze. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 30 000 ha (z czego 1000 ha w województwie kujawsko-pomorskim), w postaci drzewostanu w wieku co najmniej 140 lat (sosna) lub 80 lat (olsza), zróżnicowanego wiekowo i przestrzennie, z występującymi w promieniu 5 km terenami otwartymi, zbiornikami wodnymi, dolinami rzecznyymi, wilgotnymi łąkami. Powierzchnię oszacowano w oparciu o potencjalną liczebność par i minimalne terytorium wykorzystywane przez gatunek, tj. 15 par razy 20 km². Bielik jest gatunkiem terytorialnym, a wielkość terytoriów zależy od zasobności siedliska w odpowiedni pokarm i może wynosić od 20 do ponad 400 km². Powierzchnię potencjalnych siedlisk lęgowych w obszarze weryfikowano m.in. na podstawie danych udostępnianych w Banku Danych o Lasach.

Projekt

Dla gatunku A081 Błotniak stawowy *Circus aeruginosus* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 104 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Terytorium lęgowe błotniaka stawowego obejmuje przeciętnie ok. 25-30 ha. Populacja lęgowa błotniaka stawowego w obszarze Natura 2000 PLB220009 Bory Tucholskie jest szacowana obecnie na 104-125 par, co stanowi ok. 1,5% ogólnokrajowej populacji lęgowej. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 2600 ha (w tym 500 ha w województwie kujawsko-pomorskim), w postaci zbiorników o powierzchni powyżej 10 ha z pasami roślinności nadbrzeżnej szerokości co najmniej 10 m, torfowiska niskie i przejściowe, podmokłe łąki o wielkości 50-100 ha, w pobliżu terenów otwartych użytkowanych rolniczo z niewielkimi obszarami zabudowy. Powierzchnię oszacowano licząc przeciętnie 25 ha terytorium lęgowe 1 pary.

Dla gatunku A094 Rybołów *Pandion haliaetus* (populacja lęgowa) założono weryfikację liczebności gatunku w obszarze oraz weryfikację siedlisk lęgowych gatunku. Stan populacji lęgowej rybołowa w obszarze Natura 2000 PLB220009 Bory Tucholskie oszacowano na 0-1 parę, ale od kilku lat nie notowano na tym terenie jego lęgów i najprawdopodobniej już się tu nie gnieździ. Należy przeprowadzić kontrole historycznych siedlisk lęgowych, zgromadzić informacje w zakresie pojawiania się gatunku w obszarze Natura 2000 w okresie lęgowym. Weryfikacja celu ochrony nastąpi po uzyskaniu całkowitej pewności, że gatunek nie gniazduje już w obszarze.

Dla gatunku A122 Derkacz *Crex crex* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 69 samców (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). W ramach monitoringu przeprowadzonego w województwie kujawsko-pomorskim (Płachocki D. 2021) stwierdzono 56 samców. Podano minimalną liczebność z SDF w całym obszarze. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 3100 ha (w tym 2000 ha w województwie kujawsko-pomorskim) w postaci ekstensywnie użytkowanych łąk, turzycowisk, pastwisk, użytków zielonych, nieużytków z sukcesją, rozległych ugorów. Powierzchnię oszacowano w oparciu o średnie zagęszczenie tego gatunku na 1km² wynoszące 2,2 os./km² (Tomiałojć i Stawarczyk, 2003).

Dla gatunku A127 Żuraw *Grus grus* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie 613 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność z SDF w całym obszarze. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 5 100 ha (w tym 1000 ha w granicach województwa kujawsko-pomorskiego), w postaci terenów podmokłych o ograniczonej możliwości penetracji przez drapieżniki: śródleśne mokradła, zabagnione doliny rzeczne, brzegi zbiorników, olsy, łągi, torfowiska, itp. Typowa wielkość terytorium zajmowanego przez parę żurawi wynosi 50-100 ha, przy czym mieści się na nim zarówno siedlisko lęgowe, jak i żerowisko pary z młodymi. Wraz ze wzrostem liczebności gatunku lokalne zagęszczenia osiągają bardzo wysokie wartości. W skrajnych przypadkach może to być nawet 18 par na powierzchni 150 ha. Powierzchnię oszacowano w oparciu o maksymalne zagęszczenia.

Dla gatunku A127 Żuraw *Grus grus* (populacja migrująca) założono utrzymanie populacji na poziomie 1800 osobników (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność z SDF w całym obszarze. Założono utrzymanie 3 noclegowisk (zbiorniki wodne o wielkości ponad 10 ha, przynajmniej częściowo bardzo płytkie- projektowany rezerwat Jezioro Lipno, wypłyenia nad jeziorem Krąg, jezioro Udzierz). Z powodu braku standaryzowanej oceny stanu populacji i parametrów stanu siedliska dla nocujących żurawi przyjęto ocenę ekspercką na podstawie wieloletniego doświadczenia terenowego i znajomości występowania noclegowisk żurawia na Pomorzu. Stan populacji – uznano, że w przypadku, jeżeli na danym obiekcie stwierdzono ponad 100 osobników w okresie jesiennym stan populacji uznano za właściwy (FV), jeżeli występowało do 100 osobników stan populacji obniżono do niezadawalającego (U1). W przypadku dwóch noclegowisk – jezioro Lipno i jezioro Krąg stan populacji nocujących żurawi był właściwy (FV), a tylko na jez. Udzierz uznano że jest obniżony do niezadawalającego (U1). Nie znane są wcześniejsze dane o liczebności nocujących żurawi na jez. Udzierz zatem trudno wnioskować, jaka sytuacja występowała tam w poprzednich latach. Stan siedliska – uznano, że jeżeli zbiornik ma wielkość powyżej 1 ha, jest przynajmniej częściowo wypłycony a w otoczeniu nie stwierdzono dużej aktywności ludzkiej mogącej płoszyć ptaki, stan siedliska uznano za właściwy (FV). Wszystkie poddane

Projekt

inwentaryzacji noclegowiska spełniały właściwy stan siedliska (FV) co wiązało się z wyborem konkretnych miejsc nocowania znanych z poprzednich lat (Sebastian Guentzel i Łukasz Ławicki Sp.j. 2021).

Dla gatunku A193 Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie 3 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność z SDF w całym obszarze. Zgodnie z monitoringiem gatunku wykonanym w granicach województwa kujawsko-pomorskiego, nie stwierdzono występowania gatunku w obszarze. Gatunek tworzy w Borach Tucholskich kilka niewielkich kolonii, których liczebność w poszczególnych latach podlega znacznym wahaniom. Założono zwiększenie dostępności siedlisk lęgowych poprzez odtworzenie otwartego charakteru istniejących wysp lub stworzenie siedlisk zastępczych na powierzchni co najmniej 200 m² (dotyczy województwa kujawsko-pomorskiego) oraz utrzymanie dogodnych miejsc lęgowych w województwie pomorskim: jez. Udzierz, Okunie k. Kłączna i tereny podmokłe Pceń k. Zapcenia,

Dla gatunku A196 Rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie 5 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność z SDF w całym obszarze. Założono zachowanie warunków umożliwiających występowanie populacji i jej żerowisk w kolonii nad jeziorem Udzierz. Gatunek tworzy w Borach Tucholskich jedną kolonię, właśnie nad jeziorem Udzierz, której liczebność w poszczególnych latach podlega znacznym wahaniom.

Dla gatunku A197 Rybitwa czarna *Chlidonias niger* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 30 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność z SDF w całym obszarze. Gatunek tworzy w Borach Tucholskich kilka kolonii, których liczebność w poszczególnych latach podlega znacznym wahaniom. Zgodnie z monitoringiem orintologicznym przeprowadzonym w rezerwacie przyrody „Miedzno” (Zieliński M. 2020) w roku 2020 odnotowano 10-15 par lęgowych tego gatunku. W roku 2021 gatunku nie stwierdzono. Zgodnie z dokumentacją do planu zadań ochronnych, rybitwa czarna w granicach województwa pomorskiego odbywa lęgi w rezerwacie przyrody „Udzierz”, gdzie w roku 2016 liczebność oszacowano na 35-40 osobników. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 200 ha (w tym 80 ha w województwie kujawsko-pomorskim), w postaci zbiorników z dogodnymi miejscami do założenia gniazda, w szczególności: roślinnością pływającą, podtopionymi kępami turzyc, wykoszona roślinnością wodną, opuszczonymi gniazdami perkozów, itp.

Dla gatunku A215 Puchacz *Bubo bubo* (populacja osiadła) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 5 par (zgodnie z dok. PZO, 2012). Zgodnie z SDF (aktualizacja styczeń 2022) populację szacuje się na 14-15 osobników. Populacja puchacza w obszarze Natura 2000 PLB220009 Bory Tucholskie, jest szacowana na 5 par, co stanowi ok. 2% ogólnokrajowej populacji lęgowej. Puchacz jest gatunkiem dwuśrodowiskowym: gniazduje w środowisku leśnym (lub skalnym w obszarach górskich), ale poluje na obszarach otwartych. Obszar gniazdowania i rewir łowiecki mogą być rozdzielone przestrzennie. Terytoria łowieckie mogą być bardzo duże, przeciętnie 12–20 km², ale centrum aktywności w sezonie lęgowym obejmuje przeważnie powierzchnię 1–1,5 km² (Snow i Perrins 1998). Rewir lęgowy puchacza zajmuje 2–4 km² (Mikusek 2005), ale obszar broniony jest znacznie mniejszy (1,0–1,5 km², Profus 2001). Przyjęto utrzymanie odpowiedniej struktury siedlisk lęgowych poprzez pozostawianie wykrotów i przewróconych drzew w miejscach gniazdowania lub regularnego przebywania puchacza (strefach).

Dla gatunku A223 Włochatka *Aegolius funereus* (populacja osiadła) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 69 par (Rydzkowski, Kośmicki 2021). Najnowsze dane pochodzące z województwa kujawsko-pomorskiego mówią o 6 parach. Zgodnie z uzupełnieniem stanu wiedzy o występowaniu i stanie ochrony populacji lęgowej włochatki *Aegolius funereus* w granicach obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009 (Rydzkowski, Kośmicki 2021) w województwie pomorskim maksymalna liczba osobników wynosi 73. W trakcie przeprowadzonej inwentaryzacji stwierdzono łącznie 61 stanowisk włochatki, jednakże na żadnym z nich nie udało się jednoznacznie stwierdzić lęgów pewnych. Całkowitą populację w obszarze badań oszacowano na 63 –

Projekt

71 stanowisk włośchatki. Dokładna liczebność włośchatki jest niemożliwa do oceny, bez wcześniejszego przeprowadzenia cenzusu gniazd. W trakcie poprzedniej inwentaryzacji gatunku w OSO, przeprowadzonej w 2008 r., na terenie województwa pomorskiego, stwierdzono 20 włośchatek. Jako punkt odniesienia wielkości populacji, będącej podstawą do wyznaczenia obszaru OSO wykorzystano najbardziej aktualne informacje na temat liczebności gatunków opisane w wynikach raportowania wymaganego od Państw członkowskich Unii Europejskiej przez artykuł 12 Dyrektywy Ptasiej (Chodkiewicz i in. 2019). Wielkość populacji krajowej oszacowano na 1200 – 2400 par, a całkowitą populację w obszarze badań (województwo pomorskie) oszacowano na 63 – 71 stanowisk, co stanowi 5,25 – 2,96 % populacji krajowej. Prawdopodobnie wcześniejsze oceny liczebności były zaniżone. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 27 000 ha (w tym 9000 ha w województwie kujawsko-pomorskim), w postaci płatów o powierzchni ponad 100 ha, średnim wieku drzewostanu ponad 120 lat, drzewostany sosnowo-świerkowe, świerkowe, jodłowe, jodłowo-bukowe i bukowo-jodłowe, ewentualnie sosnowe z min. 10% udziałem świerka lub z dobrze rozwiniętym podrostem/podszytem świerkowym lub jodłowym, obecność w płacie siedliska (lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie) obszarów podmokłych (bagien, torfowisk), cieków wodnych, zrębów, halizn, upraw, młodników. Powierzchnię potencjalnych siedlisk lęgowych w obszarze weryfikowano m.in. na podstawie danych udostępnianych w Banku Danych o Lasach.

Dla gatunku A224 Lelek *Caprimulgus europaeus* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 564 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Zgodnie z dokumentacją do pzo, populacja lęgowa w obszarze Natura 2000 PLB220009 Bory Tucholskie jest oceniana na 564-730 par, co stanowi ok. 12% ogólnokrajowej populacji lęgowej. Jest to największa krajowa ostoja lęgowa tego gatunku. W warunkach krajowych tzw. obszar funkcjonalny lelka wykorzystywany w okresie lęgowym (gniazdowanie, toki, żerowanie itp.) obejmuje na ogół od 50 ha do 270 ha, czyli przeciętnie 160 ha krajobrazu leśnego, na który składają się oprócz zadrzewień także siedliska otwarte (zręby, polany, uprawy itp. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 90 000 ha (w tym 40000 w województwie kujawsko-pomorskim), w postaci rozległych, suchych i świeżych (niepodmokłych) nizinnych puszczańskich borów o powierzchni powyżej 100 km² obfitujących w otwarte środowiska wewnątrz kompleksów: polany, zręby z pojedynczymi drzewami, uprawy do 5 lat, powierzchnię szacując w oparciu o przeciętną powierzchnię obszaru funkcjonalnego dla lelka. Powierzchnię potencjalnych siedlisk lęgowych w obszarze weryfikowano m.in. na podstawie danych udostępnianych w Banku Danych o Lasach.

Dla gatunku A229 Zimorodek *Alcedo atthis* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 162 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność w SDF w całym obszarze. Według najnowszych danych pochodzących z województwa kujawsko-pomorskiego (Płachocki D. 2021), w granicach woj. kuj-pom. stwierdzono 44 pary. Zagęszczenia podawane z północnej części Polski wynosiły od 5 par/100 km² krajobrazu. Średnio można przyjąć, że terytorium jednej pary zajmuje ok. 1–2 km biegu rzeki/linii brzegowej wód stojących w optymalnych warunkach siedliskowych i min. 2–3 km w warunkach suboptymalnych. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na długości co najmniej 160km linii brzegowej cieków o charakterze naturalnym lub zbiorników, ze skarpmi o wysokości co najmniej 1,5 m ponad średni stan wody wczesnoletniej, z zadrzewionymi brzegami na długości co najmniej 80 % odcinków. Długość linii brzegowej do utrzymania oszacowano w oparciu o średnią wykorzystywaną przez jedną parę.

A236 Dzięcioł czarny *Dryocopus martius* (populacja osiadła) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 377 par (Płachocki D. 2021). Według SDF (aktualizacja styczeń 2022) populację szacuje się na 360-550 par. Dzięcioł czarny zasiedla stare drzewostany w większych kompleksach borów, rzadziej w lasach liściastych, preferuje drzewostany o niewielkim zwarciu. Zagęszczenie populacji waha się od 0,3 pary/km² w lasach gospodarczych do 1 pary/km² w starodrzewach. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 37 000 ha (w tym 9000 ha dotyczy województwa kujawsko-pomorskiego), w postaci płatów o powierzchni ponad 300 ha i średnim wieku drzewostanu ponad 90 lat.

Projekt

Powierzchnię oszacowano w oparciu o średnie zagęszczenie populacji na km². Powierzchnię potencjalnych siedlisk lęgowych w obszarze weryfikowano m.in. na podstawie danych udostępnianych w Banku Danych o Lasach.

Dla gatunku A246 Lerka *Lullula arborea* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 1600 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność w SDF w całym obszarze. Na terenach leśnych zagęszczenia nie przekraczają zwykle 10 p/10 km² (Rzępała 2004), przy czym w optymalnych siedliskach mogą one osiągać średnio nawet ponad 20 p/10 km² (Mizera i in. 2011). Dla utrzymania 1% populacji (1800 par) w jednej ostoi, zakładając minimalną powierzchnię siedliska dla jednej pary — 5 ha, konieczne jest zachowanie min. 9000 ha siedlisk o kryterium FV. Z uwagi na dynamicznie zmieniającą się strukturę siedlisk wykorzystywanych przez lerkę, celowe byłoby zachowanie przynajmniej dwukrotnie większej powierzchni U1 jako rezerwowego obszaru występowania gatunku. Założono zatem utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 9 000 ha (w tym 3000 ha w województwie kujawsko pomorskim), w postaci płątów o powierzchni powyżej 5 ha zrębów zupełnych, halizn, płazowizn lub 2-6 letnich upraw sosnowych, a także pasów przeciwpożarowych, wiatrowałów itp. na suchym, piaszczystym siedlisku, przylegających do ściany drzewostanu co najmniej w IV klasie wieku, wraz z tym drzewostanem. Powierzchnię potencjalnych siedlisk lęgowych w obszarze weryfikowano m.in. na podstawie danych udostępnianych w Banku Danych o Lasach.

Dla gatunku A004 Perkozek *Tachybaptus ruficollis* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 80 par (Płachocki D. 2021; Antczak i in. 2021). Według standardowego formularza danych (aktualizacja styczeń 2022) na terenie ostoi liczebność gatunku szacuje się na 61-100 par. Założono utrzymanie właściwego stanu siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 280 ha (w tym 240 ha w województwie kujawsko-pomorskim) tj. zbiorników o charakterze sztucznym lub naturalnym, o powierzchni 1-15 ha o stałym lustrze wody z roślinnością pływającą, W co najmniej 10% powierzchni występuje gęsta i wysoka roślinność szuwarowa (szuwar trzcinowy, pałkowy, turzycowy oczeretowy, kłociowy). Akweny pod niewielką antropopresją wyłączony spod zabudowy rekreacyjnej i mieszkaniowej. Powierzchnię do utrzymania oszacowano w oparciu o najnowsze dane (Płachocki D. 2021; Sebastian Guentzel i Łukasz Ławicki Sp.j. 2021).

Dla gatunku A005 Perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 661 par (zgodnie z SDF, aktualizacja 2022). Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 3 600ha (1200 ha dotyczy województwa kujawsko-pomorskiego), w postaci zbiorników wodnych o powierzchni lustra wody powyżej 1 ha (PZO, 2012).

Dla gatunku A028 Czapla siwa *Ardea cinerea* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 178 par (zgodnie z SDF, aktualizacja 2022). Podano minimalną liczebność w SDF w całym obszarze. Założono utrzymanie właściwego stanu 2 kolonii: na wyspach Jeziora Somińskiego (mieszana z kormoranem), w niewielkim lasku na północno-zachodnim skraju miejscowości Osiek.

Dla gatunku A036 Łabędź niemy *Cygnus olor* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 252 par (zgodnie z SDF, aktualizacja 2022). Podano minimalną liczebność w SDF w całym obszarze. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 3 600ha (1200 ha dotyczy województwa kujawsko-pomorskiego), w postaci zbiorników wodnych z dobrze rozwiniętą roślinnością szuwarową (PZO, 2012).

Dla gatunku A036 Łabędź niemy *Cygnus olor* (populacja zimująca) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 120 osobników (Antczak i in. 2021). Zgodnie z SDF populację zimującą szacuje się na 99-584 osobniki. Jednak SDF nie określa w jaki sposób były zbierane informacje. Aktualizacja zapisów będzie możliwa po analizie danych z pozostałej części ostoi, zlokalizowanej w województwie kujawsko-pomorskim. Założono utrzymanie siedlisk, tj. zbiorników powyżej 10 ha, przynajmniej częściowo wypłyconych, posiadającej pasy

Projekt

roślinności wynurzonej, fragmenty rzeki Wdy (jezioro Somińskie; j. Wieckie k. Śluzy; j. Fiszewo; jeziora: Wyrównno, Osty, Bielawy; j. Schodno i Wda do Loryńca; j. Radolne; j. Gołuń; j. Wdzydze; j. Wiele; j. Krąg; j. Niedackie; j. Kałębie; j. Ocypel; j. Wieckie k. Wiecka; j. Śpiewnik).

Dla gatunku A043 Gęgawa *Anser anser* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie 200 par (Płachocki D. 2021; Antczak i in. 2021, Zieliński M. 2020). Według standardowego formularza danych (aktualizacja styczeń 2022) na terenie ostoi liczebność gatunku szacuje się na 21-25 par. W ciągu ostatnich kilku lat obserwuje się trend wzrostowy liczebności gatunku na terenie kraju. Minimalna wielkość populacji w pomorskiej części Borów Tucholskich osiągnęła co najmniej 165 par. W przypadku części kujawsko-pomorskiej jest mowa o 46 parach. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku tj. akwenów o charakterze sztucznym lub naturalnym o stałym lustrze wody z roślinnością pływającą, zajmujący obszar powyżej 15 ha. W co najmniej 10-15% powierzchni występuje gęsta i wysoka roślinność szuwarowa (szuwar trzcinowy, pałkowy, turzycowy oczeretowy, kłociowy). Akweny pod niewielką antropopresją, na powierzchni co najmniej 2000 ha (w tym 240 ha w województwie kujawsko-pomorskim).

Dla gatunku A051 Krakwa *Anas strepera* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie 82 par (Płachocki D. 2021; Antczak i in. 2021, Zieliński M. 2020). Według standardowego formularza danych (aktualizacja styczeń 2022) na terenie ostoi liczebność gatunku szacuje się na 51-670 osobników. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku tj. akwenów o charakterze sztucznym lub naturalnym o stałym lustrze wody z pasem roślinności przybrzeżnej, bądź zagłębień śródłukowych lub śródpolnych ze stale stagnującą wodą. Akweny pod niewielką antropopresją, wyłączony spod zabudowy rekreacyjnej i mieszkaniowej, na powierzchni co najmniej 1500 ha (w tym 240 ha w województwie kujawsko-pomorskim).

Dla gatunku A052 Cyranczka *Anas crecca* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie 86 par (Płachocki D. 2021; Antczak i in. 2021, Zieliński M. 2020). Według standardowego formularza danych (aktualizacja styczeń 2022) na terenie ostoi liczebność gatunku szacuje się na 77-110 osobników. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku tj. zbiorników o charakterze sztucznym lub naturalnym o stałym lustrze wody z pasem roślinności przybrzeżnej. Akweny pod niewielką antropopresją wyłączony spod zabudowy rekreacyjnej i mieszkaniowej, na powierzchni co najmniej 1500 ha (w tym 240 ha w województwie kujawsko-pomorskim).

Dla gatunku A055 Cyranka *Anas querquedula* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie 14 par (Płachocki D. 2021; Antczak i in. 2021, Zieliński M. 2020). Według standardowego formularza danych (aktualizacja styczeń 2022) na terenie ostoi liczebność gatunku szacuje się na 11-30 osobników. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku tj. niewielkich jezior, starorzeczy lub stałych podmokłych zagłębień w obrębie ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk, tereny pod niewielką antropopresją wyłączone spod zabudowy rekreacyjnej i mieszkaniowej na powierzchni co najmniej 1000 ha (w tym 240 ha w województwie kujawsko-pomorskim).

Dla gatunku A067 Gągoł *Bucephala clangula* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 273 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność w SDF w całym obszarze. Według najnowszych danych pochodzących z województwa kujawsko-pomorskiego (Płachocki D. 2021), w granicach woj. kuj-pom. stwierdzono 154 pary. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 3 000ha, w postaci zbiorników i cieków oligo- i mezotroficznym zlokalizowanych w otoczeniu lub bliskim sąsiedztwie lasów, borów albo zadrzewień lęgowych, w których występują starsze, zwłaszcza ponad 120-letnie drzewa, wraz z przylegającymi drzewostanami. W przypadku powierzchni przyjęto ogólne szacunki na podstawie dostępnych danych literaturowych, które są niewystarczające do szczegółowych szacunków przyjętych na potrzeby sformułowania celów.

Projekt

Dla gatunku A069 Szlachar *Mergus serrator* (populacja lęgowa) nie określono liczebności do utrzymania z uwagi na fakt, iż od co najmniej 10 lat brak potwierdzonych informacji o gniazdowaniu tego gatunku (stan na 2012 r.). Niemniej jednak założono utrzymanie obecności siedlisk umożliwiających występowanie gatunku w obszarze, w postaci dużych, czystych jezior mezotroficznych z wyspami i skąpo rozwiniętą roślinnością przybrzeżną, położonych w otoczeniu lasów oraz jako działanie ochronne zaplanowano gromadzenie informacji w zakresie pojawiania się gatunku w obszarze Natura 2000 w okresie lęgowym. Weryfikacja celu ochrony nastąpi po uzyskaniu całkowitej pewności, że gatunek nie gniazduje już w obszarze.

Dla gatunku A070 Nurogęś *Mergus merganser* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 103 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność w SDF w całym obszarze. Według najnowszych danych pochodzących z województwa kujawsko-pomorskiego (Płachocki D. 2021), w granicach woj. Kuj-pom. stwierdzono 48 par. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 3 000ha (w tym 1000 ha w województwie kujawsko-pomorskim), w postaci zbiorników i cieków oligo- i mezotroficznych zlokalizowanych w otoczeniu lub bliskim sąsiedztwie lasów, borów albo zadrzewień lęgowych, w których występują starsze, zwłaszcza ponad 120-letnie drzewa, wraz z przylegającymi drzewostanami. W przypadku powierzchni przyjęto ogólne szacunki na podstawie dostępnych danych literaturowych, które są niewystarczające do szczegółowych szacunków przyjętych na potrzeby sformułowania celów.

Dla gatunku A118 Wodnik *Rallus aquaticus* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 290 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność w SDF w całym obszarze. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 750ha (w tym 240 ha w województwie kujawsko-pomorskim), w postaci zbiorników z dobrze rozwiniętą i gęstą strefą roślinności szuwarowej oraz płyciznami do 30 cm wody, torfowisk niskich, zabagnionych fragmentów dolin rzecznych. Wodnik jest gatunkiem monogamicznym i wykazuje silne zachowania terytorialne w okresie lęgowym. Wielkość terytorium lęgowego waha się od 160 do 590 m², średnio 320 m² (Bengtson 1967). Gniazda sąsiadujących par oddalone są od siebie średnio o około 120 m, choć w miejscach o wysokim zagęszczeniu sąsiednie pary mogą gniazdować w odległości nawet 20–50 m od siebie (Taylor i van Perlo 1998, J. Jedlikowski – dane niepubl.).

Dla gatunku A123 Kokoszka *Gallinula chloropus* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 97 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność w SDF w całym obszarze. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 750ha (w tym 240 ha w województwie kujawsko-pomorskim), w postaci zbiorników wodnych z dobrze rozwiniętą i gęstą strefą roślinności szuwarowej. W przypadku powierzchni przyjęto ogólne szacunki na podstawie dostępnych danych literaturowych, które są niewystarczające do szczegółowych szacunków przyjętych na potrzeby sformułowania celów.

Dla gatunku A153 Kszyk *Gallinago gallinago* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 160 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność w SDF w całym obszarze. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 1500 ha (w tym 500 ha w województwie kujawsko-pomorskim), w postaci torfowisk, łąk zalewowych dolinach rzek, turzycowisk, luźnych trzcinowisk, śródpolnych i śródleśnych bagien. W przypadku powierzchni przyjęto ogólne szacunki na podstawie dostępnych danych literaturowych, które są niewystarczające do szczegółowych szacunków przyjętych na potrzeby sformułowania celów.

Dla gatunku A165 Samotnik *Tringa ochropus* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 225 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność w SDF w całym obszarze. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 2000 ha (w tym 800 ha w województwie kujawsko-pomorskim), w postaci podmokłych i zabagnionych lasów

Projekt

olsowych i łągów w dolinach rzecznych i na terenach zalewowych ze starorzeczami, zabagnionych brzegów zbiorników, śródleśnych zbiorników i wolno płynących cieków w otoczeniu borów. W przypadku powierzchni przyjęto ogólne szacunki na podstawie dostępnych danych literaturowych, które są niewystarczające do szczegółowych szacunków przyjętych na potrzeby sformułowania celów. Powierzchnię potencjalnych siedlisk łągowych w obszarze weryfikowano m.in. na podstawie danych udostępnianych w Banku Danych o Lasach.

Dla gatunku A168 Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* (populacja łągowa) założono utrzymanie populacji na poziomie 24 par (Płachocki D. 2021; Antczak i in. 2021, Zieliński M. 2020). Według standardowego formularza danych (aktualizacja styczeń 2022) na terenie ostoi liczebność gatunku szacuje się na 14-30 osobników. W dogodnych siedliskach jest lokalnie gatunkiem średnio licznym. Średnie zagęszczenie dla rzek Mazowsza wynosiło około 4–7 par/10 km rzeki. Maksymalne zagęszczenie w Polsce od 9 par/10 km na Wiśle, przez 6–16 par/10 km na rzekach Podkarpacia i Przedgórze Przemyskiego, do 35 par/10 km na środkowej Wiśle (Dombrowski i in. 1994, Sikora i in. 2007, Dombrowski i in. 2013, Elas i Meissner 2014). Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku tj. odcinki cieków o długości min. 1 km, o szerokości co najmniej 7 m, o charakterze naturalnym, wolno płynące bądź ze spowolnieniami nurtu, nieuregulowane, o brzegach piaszczystych, kamienistych bądź mulistych, brak budowli hydrotechnicznych na długości min. 2 km powyżej odcinka, bądź mające podobny charakter obrzeża wód stojących o długości min. 500 m, ograniczone wykorzystanie rekreacyjne w sezonie łągowym, na odcinkach o długości łącznie co najmniej 20 km. Długość odcinków cieków do utrzymania oszacowano w oparciu o średnie zagęszczenia gatunku.

Dla gatunku A207 Siniak *Columba oenas* (populacja łągowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 150 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność w SDF w całym obszarze. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 30 000 ha (w tym 9000 ha w województwie kujawsko-pomorskim), w postaci drzewostanu w wieku co najmniej 100 lat, z udziałem buka oraz starodrzewu sosnowego w wieku powyżej 120 lat z dziuplami dzięcioła czarnego. W przypadku powierzchni przyjęto ogólne szacunki na podstawie dostępnych danych literaturowych, które są niewystarczające do szczegółowych szacunków przyjętych na potrzeby sformułowania celów. Powierzchnię potencjalnych siedlisk łągowych w obszarze weryfikowano m.in. na podstawie danych udostępnianych w Banku Danych o Lasach.

Dla gatunku A232 Dudek *Upupa epops* (populacja łągowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 170 par. Zgodnie z SDF (aktualizacja styczeń 2022) populację gatunku szacuje się na 120-170 osobników. Podano maksymalną wartość z SDF. Zgodnie z danymi pochodzącymi z województwa kujawsko-pomorskiego (Płachocki D. 2021), na terenie woj. kuj-pom. liczebność oszacowano na 130 par. Zagęszczenie krajobrazowe dudka w Polsce jest bardzo zróżnicowane. Na kilkunastu powierzchniach o wielkości 10–36 km², zlokalizowanych głównie w pobliżu dużych rzek, wahało się w granicach 0,3–8,3 pary/10 km² (Dombrowski 2004, Przysański 2007, Wylegała 2013). Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 42 500 ha (w tym 20000 ha w województwie kujawsko-pomorskim), w postaci mozaiki pól, łąk, pastwisk, zadrzewień i rozproszonej zabudowy wiejskiej. Powierzchnię oszacowano w oparciu o średnie zagęszczenie dudka na 10m²

Dla gatunku A261 Pliszka górska *Motacilla cinerea* (populacja łągowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 62 par (Zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność w SDF w całym obszarze. Założono utrzymanie właściwego stanu zachowania siedlisk gatunku na powierzchni co najmniej 2000 ha (w tym 790 ha w województwie kujawsko-pomorskim), w postaci cieków o charakterze naturalnym z piaszczystymi, kamienistymi lub mulistymi brzegami. W przypadku powierzchni przyjęto ogólne szacunki na podstawie dostępnych danych literaturowych, które są niewystarczające do szczegółowych szacunków przyjętych na potrzeby sformułowania celów.

Projekt

Dla gatunku A391 Kormoran czarny *Phalacrocorax carbo sinensis* (populacja lęgowa) założono utrzymanie populacji na poziomie co najmniej 432 par (zgodnie z SDF, aktualizacja styczeń 2022). Podano minimalną liczebność w SDF w całym obszarze. Założono utrzymanie właściwego stanu kolonii lęgowej na wyspach na Jez. Somińskim.

Tak przygotowany projekt ponownie poddano udziałowi społecznemu. Udział społeczeństwa w postępowaniu na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko został zagwarantowany poprzez ogłoszenie informacji o możliwości zapoznania z projektem PZO oraz o możliwości składania uwag i wniosków do projektu zarządzenia zmieniającego plan zadań ochronnych. Informacje powyższe zostały zamieszczone w formie obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku nr RDOŚ-Gd-WOC..... na tablicach ogłoszeń RDOŚ w Gdańsku i RDOŚ w Bydgoszczy, na stronie internetowej RDOŚ w Gdańsku i RDOŚ w Bydgoszczy oraz przesłane z prośbą o wywieszenie na tablicach ogłoszeń do właściwych miejscowo urzędów miejskich (w woj. pomorskim w Brusach, w Bytowie, w Chojnicach, w Czarnej Wodzie, w Czersku, w Kościerzynie, w Skórczu oraz w woj. kujawsko-pomorskim w Nowym i w Tucholi), urzędów gmin (w woj. pomorskim: Chojnice, Dziemiany, Kaliska, Karsin, Konarzyny, Kościerzyna, Lipnica, Lipusz, Lubichowo, Osieczna, Osiek, Parchowo, Skórcz, Smętowo Graniczne, Stara Kiszewa, Studzienice, Zblewo, w woj. kujawsko-pomorskim: Cekcyn, Drzycim, Gostycyn, Jeżewo, Kęsowo, Lniano, Lubiewo, Osie, Śliwice, Warlubie,) oraz starostw (w woj. pomorskim: bytowskiego, chojnickiego, kościerskiego, starogardzkiego, w woj. pomorskim: świeckiego, tucholskiego), a także w prasie (.....). Poproszono także wójtów i burmistrzów ww. urzędów o przekazanie informacji o udziale społecznym do sołtysów wsi znajdujących się w obszarze Natura 2000.

Na wniesienie uwag i wniosków do projektu zarządzenia zmieniającego plan zadań ochronnych wyznaczono okres 21 dni. W tym czasie wpłynęły uwagi i wnioski od niżej wymienionych osób i instytucji:

W tym czasie wpłynęły uwagi i wnioski do przedmiotu powyższego postępowania od:

Koszty realizacji działań zaplanowanych w zarządzeniu trudno oszacować ze względu na różnorodność i możliwość finansowania w różny sposób. Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarki rolnej wpisują się w Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, który być może będzie kontynuowany po roku 2022. RDOŚ w Gdańsku koszt uzupełnienia stanu wiedzy oszacował na ok. 338 tys. zł, a monitoring na ok. 300 tys. zł. RDOŚ w Bydgoszczy jest w trakcie realizacji pozostałego zakresu uzupełnienia stanu wiedzy za kwotę 59 901,00 zł w ramach projektu POIS.02.04.00-00-0191/16 pn. „Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych”, natomiast koszt monitoringu oszacowano na ok 150 tys. zł. Środki na realizację zaplanowanych działań można pozyskać z funduszy wspierających finansowo działania ochronne na obszarach cennych przyrodniczo, np. WFOŚiGW w Gdańsku lub WFOŚiGW w Toruniu, NFOŚiGW.

Projekt zarządzenia wpisano do publicznie dostępnego wykazu danych prowadzonego na stronie internetowej www.ekoportal.pl, pod numerem 1198/2017.

Projekt zarządzenia został uzgodniony w trybie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 135) z Wojewodą Pomorskim, pismem z dnia oraz z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim pismem z dnia